

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” rakendusplaan (aastateks 2009-2013)

SISSEJUHATUS

Käesolev Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TA&I) strateegia 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” rakendusplaan (edaspidi *rakendusplaan*) on koostatud vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusele nr. 302 („Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord”). Määruse kohaselt tuleb valdkonna arengukavale koostada selle elluviimise dokument rakendusplaan, milles esitatakse vastavalt strateegiale eesmärkide elluviimiseks vajalikud tegevused, tähtajad, vastutajad ja rahastamine eelarveaastate ja allikate lõikes (esimese nelja aasta jooksul). Käesolev rakendusplaan lähtub TA&I strateegias 2007-2013 „Teadmistepõhine Eesti” (TE II) sõnastatud tegevustest, täiendades neid alletegevustega. Rakendusplaanis on selguse ja konkreetsuse huvides lisatud info sihtgruppide ja oodatavate tulemuste kohta ning kommentaarid.

TA&I strateegia käsitleb Eesti ees seisvaid väljakutseid TA&I korraldusele, ettevõtlusele ja majanduse konkurentsivõimele, avalikule sektorile ning TA&I poliitika kujundamisele. Strateegia on suunatud ühiskonna jätkusuutlikule arengu toetamisele teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kaudu. See aitab kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia “Säästev Eesti 21” ning Lissaboni strateegia (majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava) eesmärkide saavutamisele.

TA&I strateegia eesmärkideks on suurendada teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõimelisust ja mahtu, soodustada uuendusmeelsust ettevõtluses sihiga globaalses majanduses uut väärtust luua ning kujundada Eestist innovatsioonisõbralik ühiskond. Nimetatud eesmärkide täitmine toimub horisontaalsete (st üldiste laiapõhjaliste) ning vertikaalsete (st prioriteetsetele suundadele fokuseeritud) tegevuste kaudu.

TA&I strateegia suunab horisontaalsetesse tegevustesse riigi rahalisi ressursse järgmistele põhimõtete alusel:

- rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise kõrge kvaliteediga teadus- ja arendustegevuse eelistamine;
- eelduste loomine TA&I süsteemi kasvuks ja tulemuslikkusele orienteerituseks, eelkõige jätkusuutliku teadlaste ja ettevõtjate kogukonna loomine ning atraktiivse keskkonna loomine teadus- ja arendustegevuseks ning tehnoloogiliseks uuendustegevuseks;
- potentsiaalselt kõrget majanduslikku lisandväärtust loova TA&I tegevuse eelistamine.

Detailsemalt on horisontaalsete tegevuste rahastamist käsitletud käesoleva rakendusplaani peatükis „Meetmete rahastamine”. Meetmete rahastamise tabelis on eraldi välja toodud hinnang hilisema statistiliste andmete kogumise protsessis rahvusvahelise statistika definitsioonide alusel (*Frascati manual*) T&A kulutusteks loetavate vahendite kohta ning mitte-*Frascati* kulutuste kohta.

Vertikaalsete tegevuste ehk prioriteetsete suundade toetamiseks käivitatakse antud rakendusplaani raames riiklikud T&A programmid, mille põhimõtted on toodud allpool (peatükk “Prioriteetide rahastamine”). Oma olemuselt on vertikaalsed tegevused sarnased horisontaalsetele tegevustele, kuid nad on fokuseeritud konkreetsetele prioriteetsetele suundadele. Samas on selge, et vertikaalseid tegevusi toetavad oluliselt ka horisontaalsed tegevused. Seega horisontaalsed ja vertikaalsed tegevused ei vastandu üksteisele, vaid pigem tekitavad sünergia TA&I strateegia eesmärkide elluviimiseks. Ülevaade prioriteetsete suundadega seotud tegevustest on esitatud joonisel (Joonis 1). Antud joonisel on välja toodud, kui suur osa konkreetse horisontaalse tegevuse mahust suunatakse riigi jaoks prioriteetsetesse valdkondadesse, kus on plaanis käivitada riiklikud T&A programmid. Riiklike T&A programmide jaoks planeeritud rahastamine tuleb põhiliselt meetme 1 (rahvusvaheline mobiilsus ja õppetöö kvaliteedi tõstmise tegevused), meetme 2 (kitsalt fokuseeritud teadustöö finantseerimine) ning kogu meetme 3 tegevuste jaoks planeeritud rahastamisest. Ülejäänud horisontaalsed tegevused toetavad riiklikke T&A programme prioriteetseid valdkondi eelistavate hindamiskriteeriumite kaudu. Täpne maht, mis ulatuses ka teised tegevused otseselt (sh rahaliselt) toetavad

konkreetset programmi, lepitakse kokku iga programmi koostamise käigus. Kuna iga konkreetse programmi detailne sisu selgub ettevalmistamise käigus, siis on esitatud joonis illustratiivne.

Joonis 1. TA&I strateegias käsitletud prioriteetsed valdkonnad ning neid toetavate horisontaalsete tegevuste maht ja prioritseeritus ajavahemikus 2007-2010. (Joonis on illustratiivne).

Prioriteetsete valdkondadega seotud tegevused meetmete lõikes	Prioriteetidele suunatuse määr (%)	Maht 2007-2010 (mln krooni)	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad (sh rakendused tervishoius)	Biotehnoloogiad (sh biomeditsiin ja ravimiuuringud)	Materjalitehnoloogiad	Energeetika sh põlevkivitehnoloogiad ja säästvad energiatehnoloogiad	Riigikaitse ja julgeolek
MEEDE 1: Inimkapitali arendamine							
Doktorikoolid	70	143	X	X	X		
Teised doktoriõppega seotud tegevused (sh. RKT, spetsiaalsed doktorandi grantid)	50	540					
Rahvusvaheline mobiilsus (sh. repatrieerimine, järel doktorid ja välispetsialistide Eestisse toomine)	90	138					
Õppetöö kvaliteedi tõstmise meetmed (Kõrgharidusstrateegia raames)	80	206	X				
MEEDE 2: Avaliku sektori TA&I korralduse tõhustamine							
Kitsalt fookuseeritud teadustöö finantseerimine	100	667					
Teaduse tippkeskused	70	317	X	X	X		
T&A infrastruktuuri investeeringud	70	1918	X	X	X		
MEEDE 3: Ettevõtete innovatsioonivõime suurendamine							
Turusuunilusega T&A projektide toetamine	50	670					
Tipptasemel arendus- ja turundusspetsialistide kaasamine	50	243					
Uute teadusmahukate tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine	50	475					
Ettevõtete ühistevõime ja klastrite toetamine	50	69					
TT-pargid ja inkubaatorid	50	414					
Varajase faasi omakapital (Arengefond)	50	400					
Tehnoloogia arenduskeskuste toetamine	100	503	X	X	X		
MEEDE 4: Eesti pikaajalise arengule suunatud tegevused							
Innovatsiooniteadlikkus ja arenguseire	50	96					

X - Praegusel hetkel toimivad tegevused

Meetmete horisontaalsuse iseloom:

- Tehnoloogiaprogrammi tegevused
- Tehnoloogiaprogrammile reserveeritakse nn. tasku
- Horisontaalsed tegevused

Meetmete tegevuste tähtsus vertikaalses programmis:

- Vajab tugevat toetust
- Vajab toetust

TA&I strateegia rakendamine peab tagama Eesti TA&I süsteemi koordineeritud arendamise ja võimekuse tõusu, arvestades "Riigi eelarvestrateegiaga 2009–2012", "Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga aastateks 2007-2013" (RSKS) ja valdkondlike rakenduskavadega (OPd) aastateks 2007–2013. Samuti peab rakendamine arvestama TA&I strateegiaga külgnevate ja osaliselt kattuvate valdkondade arengukavadega. Ressursside planeerimisel on arvestatud valitseva majandusolukorra ja kõige viimaste majanduskasvu prognoosidega. Rakendusplaanis kavandatu on planeeritud sisendiks riigi eelarvestrateegiasse (RES) ministriumite valitsemisala arengukavade kaudu.

Rakendusplaani projekt on valminud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös. Selle koostamist nõustas haridus- ja teadusministri käskkirjaga moodustatud 20-liikmelise juhtgrupp, mis hõlmas TA&I valdkondades aktiivseid ministere ja kõiki olulisemaid partnereid. TA&I strateegia rakendusplaani projekti ettepanek esitati haridus- ja teadusministrile 29. septembril 2006. a.

Võttes arvesse „Eesti Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmispõhine Eesti”“ 2008. aasta eesmärkide ja rakendusplaani täitmise aruande järeldusi ja soovitusi, tegi strateegia koordinatsioonikomisjon 14.11.2008. a. haridus- ja teadusministrile ettepaneku täiendada kehtivat strateegia rakendusplaani alljärgnevalt:

- 1) Kinnitada „Eesti Energiatehnoloogia programm“ uues sõnastuses vastavalt programmitööde poolt heakskiidetud programmdokumendile (rakendusplaani Lisa 1);
- 2) Lisada rakendusplaani koosseisu T&A infrastruktuuripoliitika alused;

- 3) rakendusplaani "Meetmete rahastamise" peatükis olevaid tabeleid korrigeerida vastavalt Rahandusministeeriumi 2008. aasta sügisesele majandusprognoosile, 2009. aasta riigieelarve seaduse eelnõule ning vastavalt Riigi Eelarvestrateegiale.

Täpsemad muudatused, mis on tehtud rakendusplaani tekstilises osas ja finantstabelites, on esitatud Vabariigi Valitsuse korralduse seletuskirjas, millega käesolev uuendatud rakendusplaan on heaks kiidetud.

Lisaks täiendatud rakendusplaanile esitas TA&I strateegia koordineerimis komisjon haridus- ja teadusministrile TA&I strateegia ja rakendusplaani 2008. aasta aruande. Aruanne sisaldab ülevaadet 2008. aasta jooksul toimunud olulisematest TA&I valdkonna tegevustest ja algatustest. Samuti on antud ülevaade TA&I strateegias toodud indikaatoritest, kasutades uusimat võimalikku statistikat ja muid kättesaadavaid andmeid.

PRIORITEETIDE RAHASTAMINE

Prioriteetsete suundade rahastamiseks käivitatakse **riiklikud teadus- ja arendusprogrammid**. Riiklikud T&A programmid kuuluvad teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riikliku rahastamise seisukohalt Eesti sotsiaalmajandusliku arengu strateegilistele eesmärkidele suunatud tegevuste hulka ja neid viiakse ellu vastavalt strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaanile. Programmid on mõeldud Eesti TA&I strateegia võtmetehnoloogiate ning riigi sotsiaalmajandusliku ja kultuurilise arengu seisukohalt oluliste valdkondade edendamiseks ning vastavate riigi valdkondlike poliitikate kujundamiseks ja realiseerimiseks vajalike uuringute läbiviimiseks. Antud dokumendis käsitletakse riiklike teadus- ja arendusprogramme lähtuvalt eeldusest, et ühe ministeeriumi vastutusalasse jäävad programmid on rakendusplaanis esitatud vastava ministeeriumi tegevuste (ja eelarve) sees ning siin peatükis neid eraldi ei käsitleta. Samas on otstarbekas ressurside planeerimise huvides riiklike programme käsitleda koos ning programmide üldpilti detailiseerida iga kord, kui toimub rakendusplaani täpsustamine ja/või langetatakse otsuseid mõne programmi kohta.

T&A programmide koostamise alused

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus sätestab, et:

- kõigi ministeeriumite ülesandeks on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine. Iga ministeeriumi ülesandeks on tulenevalt riigi arengukavadest riiklike teadus- ja arendusprogrammide väljatöötamine ja nende täitmise korraldamine.

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2007-2013” (TE II) näeb ette, et:

- konkreetsete valdkondade eelisarendamist teostatakse riiklike teadus- ja arendusprogrammide käivitamise ja elluviimisega:
  - Võtmetehnoloogiate arendamiseks (teadus- ja arendusprogrammid võtmetehnoloogiate valdkondades).
Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni võtmetehnoloogiad on:
    - info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid,
    - biotehnoloogiad,
    - materjalitehnoloogiad,kui kaasaegse TA&I eesliinil olevad ja paljudel elualadel kõrget lisandväärtuse ja tootlikkuse kasvu pakkuvad tehnoloogiad.
  - Sotsiaalmajanduslike probleemide lahendamiseks ja eesmärkide saavutamiseks iga Eesti elaniku jaoks olulist tähtsust omavates sotsiaalmajanduslikes valdkondades, näiteks energeetika, riigikaitse ja julgeolek, tervishoid ja hoolekanne, elukeskkond, infoühiskond jne. (sotsiaalmajanduslikud teadus- ja arendusprogrammid).
  - Eesti rahvuskultuuri, keele, ajaloo ja loodusega ning Eesti riiklusega seotud uuringute järjepidevuse tagamiseks ja edendamiseks.

TA&I võtmevaldkondade riiklike programmide käivitamise nägi ette ka Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006 „Teadmistepõhine Eesti”, see ülesanne jäi aga täitmata. Siiski käivitati mõned riiklikud programmid valdkondades, mis tervikuna kuuluvad ühe rahastaja (ministeeriumi) vastutusalasse.

Strateegias ja selle rakendusplaanis välja toodud mitut valdkonda hõlmavad riiklikud teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse HTM või MKM koordineerimisel, vastavalt rakendusplaanile. Ühte valdkonda käsitlevate programmide algatamise ja elluviimise eest vastutab vastava valdkonna ministeerium. Riiklike programmide edukaks käivitamiseks ja toimimiseks on vajalik tugevdada ministeeriumite haldussuutlikkust, koostööd ja initsiatiivi.

Käesolev rakendusplaan toob eraldi välja mitme osapoole eesmärgid ühendavad riiklikud teadus- ja arendusprogrammid. Sellised programmid valitakse valdkondade hulgast, millel on suur potentsiaalne mõju Eesti arengule ning mis otseselt või kaudselt seonduvad paljude teiste valdkondadega (illustreeritud tabelis 1.).

Tabel 1. HTM ja MKM vastusalas olevate teadus- ja arendusprogrammide võimalikud valdkondadevahelised seosed

Valdkond	Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	Materjalitehnoloogiad	Biotehnoloogiad
Energeetika	X	X	X
Riigikaitse ja julgeolek	X	X	X
Tervishoid ja hoolekanne	X	X	X
Elukeskkond	X	X	X
Eesti rahvuskultuur, keel, loodus jms	X		
Haridus	X	X	X
Rahvastik	X	X	X
Majandusareng	X	X	X
Riigi juhtimine ja haldussuutlikkus	X		
Mõju Eesti rahvusvahelisele positsioonile	X	X	X
Siseriiklik mõju	X	X	X

Programmide eesmärgipüstitust, valikut, käivitamise protsessi, osalejate ringi, toetuste iseloomu ja mahtu ning nende käivitamise eest vastutajaid käsitletakse allpool.

Rakendusplaani eesmärgiks on avada perioodil 2008-2013 orienteeruvalt viis-kuus käesolevale kontseptsioonile vastavat riiklikku programmi, võimalusega hilisema strategiaperioodi jooksul lisaprogramme avada. Keskmiselt planeeritakse ühe programmi raames suunata teadus- ja arendustegevusse vähemalt 20-25 mln krooni aastas, innovatsiooni- ja ettevõtluse toetusmeetmetesse ligikaudu 20-25 mln krooni aastas ning vastava eriala ülikooliharidust tagavatesse tegevustesse samuti ligikaudu 20-25 mln krooni aastas. Sellele summale lisandub programmi juhtimise osana ühistegevuse arendamise ja väärtust lisavate teenuste kulud (umbes 2 mln krooni aastas). Veel võivad lisanduda investeeringud, mis kaetakse strateegia teiste tegevuste eelarvetest ning programmi partnerite (ettevõtted, ministriumid, muud riigiasutused jne.) panused. Täpsem eelarve jaotus on programmispetsiifiline ja selgub programmi ettevalmistamisel. Programmi ettevalmistamise ja käivitamise perioodi pikkuseks on kuni kaks aastat ning programmi kestvuseks planeerime 5 aastat.

T&A programmide eesmärgid

Riiklikud teadus- ja arendusprogrammid on eelkõige mõeldud T&A ja innovatsiooni arendamiseks, T&A asutuste ja ettevõtluse koostöö edendamiseks ning kõrgetasemelise uurimustöö läbiviimiseks riigi jaoks olulistest valdkondades. Teadus- ja arendusprogrammidega soovitakse kokku tuua TA&I nõudlus (ettevõtete vajadused uute toodete ja teenuste arendamiseks, riigiasutuste vajadused erinevates arengukavades seatud ülesannetega toimetulekuks) ja potentsiaal (rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised uurimissuunad ja – meeskonnad), et koostöös algatada ja läbi viia projekte, mis üheaegselt aitavad saavutada riigile olulisi eesmärgid (nt kõrgem turvalisuse tase, paremad meditsiiniteenused) ja luua majanduslikku lisandväärtust (Eesti ettevõtete poolt pakutavad uued innovaatilised tooted ja teenused).

Programmid võimaldavad kontsentreerida kvaliteetseks teadus- ja arendustegevuseks vajalikku kriitilist ressursi ning motiveerivad koostöövõrgustike loomist. Ressursse tuleb eelistatult suunata nendesse TA&I

valdkondadesse, mis on olulised majandusarengule, mille potentsiaal võimaldab maailma eesliniteaduses tulemusi saavutada, mis toetavad rahvuse ja kultuuri säilimist ning olulisi sotsiaalmajanduslikke eesmärke.

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide tehnoloogiaalasteks eesmärkideks on:

- 1) Eesti teadus- ja arendusalase võimekuse kasv vastavas tehnoloogiavaldkonnas;
- 2) võtmetehnoloogiate levik ja rakendamine teistes majandussektorites (eelkõige traditsiooniline tööstus, energeetika, transport jne) ja sotsiaal-majanduslikes valdkondades (tervishoid, elukeskkond jne).

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide sotsiaalmajanduslikeks eesmärkideks on:

- 1) viia läbi vajalikke uuringuid riigi vastava sotsiaalmajandusliku valdkonna poliitika kujundamiseks ja realiseerimiseks;
- 2) kontsentreerida (ja vajadusel Eestisse tuua) vastava ala teadlasi ja ettevõtjaid ning suunata neid Eesti jaoks oluliste ülesannete lahendamisele vastastikusel koostöös;
- 3) soodustada kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste kasutuselevõttu (ekspordipotentsiaaliga või Eestile olulised uued tooted, tehnoloogiad ja teenused, ettevõtete tehnoloogilise taseme tõus);
- 4) rakendada programmide käigus loodavaid ja/või Eestisse siirdatavaid tehnoloogiaid Eesti elanike elukvaliteedi tõstmiseks.

T&A programmide algatamine ja osalejad

Riiklike teadus- ja arendusprogrammide lähtekohad on:

- Programmiks saavad olla kõrge tasemega (st. tegemist ei ole uue suuna rajamisega) ja Eestile strateegiliselt olulised teadusteemad.
- Programmid tuleb suunata kitsalt fookuseeritud teemadele, mis võimaldab saavutada selget positiivset mõju vastava valdkonna arengule (soovituslikuks konsortsiumi suuruseks on umbes paarkümmend teadlast). Programmis võib olla ka mitu kitsast fookust koos programmi temaatikaga haakuvate projektidega, mille laiema tausta tegevused on ühised (st tegemist ei pea olema ühe suure töögrupiga, mis koosneb paarikümnest teadlasest). Projekti täitjateks võivad olla ka Eestis resideeruvad välismaalased.
- Programmidesse koondatud teemad peavad olema relevantid Eesti majandusele ja/või riigile niisugusel määral, et oleks võimalik saavutada erasektori ja/või valdkonna riigiasutuse aktiivne osalus, sh. rahaline panus.

Riiklikud teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse vastavalt strateegia „Teadmispõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaanile HTM ja MKM heakskiidul mitmete partnerite koostöös ning need nõuavad aktiivset tegevust kokkulepitud eesmärkide saavutamise nimel kõigilt osapooltelt. Ministeeriumid vastutavad T&A programmide algatamise ja elluviimise eest oma vastutusvaldkondades ning selle edukaks toimimiseks on vajalik tugevdada ministeeriumite haldussuutlikkust, koostööd ja initsiatiivi. Samuti tuleb luua tingimused mitmeaastaste programmide kogumahust tulenevaks stabiilseks riigieelarveliseks rahastamiseks.

Iga riikliku **teadus- ja arendusprogrammi ettevalmistus** hõlmab vastava teema analüüsi, probleemi püstitust (sh ühiskondlik aspekt), eesmärkide seadmist, vajalike ressursside hindamist, kohustuste fikseerimist, programmi lõppemisel planeeritavaid tegevusi, kvaliteeditagamise mehhanismi, sünkroniseerimist teiste instrumentidega. Teadus- ja arendusprogrammide planeerimisel on soovitatav kasutada tulevikuseiret, mis lisaks otsesele väljundile aitab tugevdada mitteformaalseid koostöövõrgustikke, sõnastada pikaajalisi arenguvisionid ning toetada strateegilise mõtlemise arengut nii era- kui avalikus sektoris. Riikliku programmi ettevalmistuseks tuleb anda piisavalt aega, et partnerid saaksid analüüsida vajadusi ja välja selgitada ühised huvid. Riiklike programmide menetlemine toimub strateegia „Teadmispõhine Eesti 2007 – 2013” rakendusplaani põhiselt alljärgnevalt:

- 1) Esialgse huvi teadus- ja arendusprogrammi väljatöötamiseks selgitab välja vastav ministeerium koostöös valdkonna erasektori või teiste partnerite esindajatega. Ettepanekuid programmi väljatöötamiseks võivad ministeeriumitele esitada ka ülikoolid ja teised T&A asutused ning ettevõtted.
- 2) Vastavalt ettepanekule püstitatakse koostöös HTM-ga ja MKM-ga lähteülesanded programmi väljatöötamiseks. Lähteülesande põhjal töötab programmijuht välja vastava valdkonna riikliku programmdokumendi. Programmijuhi palkab vastava riikliku programmi juhtministeerium.
- 3) Ettepaneku Vabariigi Valitsusele riikliku programmi käivitamiseks vastavalt TAN-s heaks kiidetud programmdokumendile T&A strateegia rakendusplaani täiendamise kaudu teeb HTM, jättes võimaluse programmi detailsusastet programmi juhtkomiteel täpsustada.
- 4) HTM-i, MKM-i ja programmi algatanud ministeeriumi koostöös pannakse kokku programmi juhtkomitee.
- 5) Programmijuhi poolt koostatud lõpliku ja detailsema programmdokumendi kinnitab juhtkomitee.
- 6) Riiklik programm käivitatakse ja viiakse ellu vastavalt programmdokumendile. Programmdokumendis on välja toodud vajaduse põhjendus, eesmärgid, partnerid, tegevussuunad, orienteeruv maksumus ja finantseerimisallikad (vt. ka alapeatükk "T&A programmi ülesehitus").
- 7) Kui valitsus toetab rakendusplaani täiendamist (sh programmi(de) käivitamist), määratakse programmi ellu viimise eest vastutav ministeerium. Mitme ministeeriumi valitsemisalasse jääva programmi puhul määratakse vastutav ja kaasvastutav ministeerium konkreetse programmi põhiselt.
- 8) Kõik T&A strateegia rakendusplaani raames käivitatavas programmis osalevad ministeeriumid taotlevad programmi rakendamiseks vahendeid riigieelarvest.
- 9) Programmi juhtimise ja haldamise kulud nähakse ette programmi eelarves.
- 10) Vastutav ministeerium (kelle juures töötab programmijuht) korraldab programmi tulemuste seire ja hindamise, kaasates HTM ja MKM.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ülesanded teiste ministeeriumite poolt algatatud programmide puhul:

- üldine programmi koordineerimine;
- osaleda programmi eesmärkide ja tegevuste väljatöötamisel ja täiendamisel, eesmärgiga tagada teadus- ja arendustegevuse valdkonna arendamiseks vajalike kvalifitseeritud inimeste ettevalmistamine ning teadus- ja arendusalase võimekuse kasv;
- toetada arendatava valdkonnaga seotud alusuuringuid läbi temaatiliste taotlusvoorude või broneerides olemasolevates T&A rahastamisinstrumentides spetsiaalseid osaeelarveid;
- pöörata teravdatud tähelepanu õppejõudude kaadri taastootmisele arendatavas valdkonnas, vastavate väliseadlaste ja -üliõpilaste Eestisse toomisele jne.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ülesanded teiste ministeeriumite poolt algatatud programmide puhul on:

- osaleda programmi eesmärkide ja tegevuste väljatöötamisel ja täiendamisel eesmärgiga tagada programmi kasulikkus majandusarengule;
- toetada arendatava valdkonnaga seotud majandusliku väljundiga T&A ja innovatsiooniprojekte, korraldades EASi poolt rakendatavates TA&I projektide toetamise programmis temaatilisi taotlusvoore või broneerides spetsiaalseid osaeelarveid;
- võimalusel (ja kokkuleppel valdkonda kureeriva ministeeriumiga) suunata teisi innovatsiooni toetusmeetmeid senisest rohkem keskenduma arendatavale valdkonnale.

Teadus- ja arendusprogrammid käivitatakse ja viiakse ellu **erinevate osapoolte koostöös**. Partneriteks on ministeeriumid jt riigiasutused, sh Arengufond, teadus- ja arendusasutused, ettevõtjad ja erasektori esindajad, mittetulundussektori esindajad jt.

- Kõigi osapoolte huvi on programmi teemade erinevate aspektide kujundamine ja juhtimine ning osalemine valikuprotsessis.
- Ettevõtete motivatsiooniks riiklikus T&A programmis osaleda on riikliku programmi elluviimisel asetleidev sektorisisese ning sektori ja riigi vahelise partnerluse arendamine ning ühiste visioonide kujundamine, nn väärtust lisavad teenused (seminarid, tehnoloogiliste arengute kaardistamised jne).

Riikliku programmi eeldatavalt suurim mõju ettevõtetele avaldub läbi innovaatiliseks ja arendusmahukaks ettevõtluseks vajaliku keskkonna paranemise, mille elementideks on teadus- ja arendustegevuse pakkumise parem vastavus ettevõtete vajadustele, arendustegevuseks vajalike kõrge kvalifikatsiooniga inimeste arvu kasv ja infrastruktuuri areng ning tippteadlaste kaasamise kaudu saada ligipääs neid huvitavate valdkondade uusimale teadusinformatsioonile ja globaalsetele suundumistele

- Teadus- ja arendusasutuste motivatsiooniks riiklikus T&A programmis osaleda on probleemide (inimesed, infrastruktuur, teadustöö) kompleksne lahendamine ning muude teaduse rahastamise instrumentidega võrreldes küllaldane rahastamise tase, mille kõrval puudub vajadus alternatiivse rahastamise taotlemise järele ning seeläbi võimaldab täielikult pühenduda riikliku programmi raames rahastatavale teadustegevusele.
- Avalik sektor partnerina on huvitatud mitmesuguste uuringute ja arendustööde tellimisest riiklike arengukavade elluviimiseks.
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi huviks on rakendustele suunatud ja/või ettevõtetes läbiviidavate uuringute ja arendustegevuse stimuleerimine ning seeläbi ettevõtete konkurentsivõime ning ettevõtete poolt loodava lisandväärtuse suurendamine. MKM huvi riiklike teadus- ja arendusprogrammide kontekstis on pakkuda Eesti ettevõtetele võimalusi riigile oluliste tehnoloogiate ja teenuste arendamisel kaasalöömiseks ning edaspidi nende edukateks konkurentsituriteks ja ekspordiarartikliteks kujundamiseks.
- Haridus- ja Teadusministeriumi huvikson T&A asutuste konkurentsivõime ning jätkusuutlikkuse tõstmine ning kõrge kvaliteediga teadusteamade arendamine, mis oleks seotud perspektiivsete ja Eesti ühiskonnale relevantsete küsimustega, ning ülikoolide ja ettevõtluse sidemete tugevdamine, sh:
  - kasutada koordineeritult olemasolevat teaduspotsiaali ning arendada teadustöö keskkonda,
  - edendada multi- ja interdistsiplinaarsust,
  - arendada teadlaste ja inseneride, finantseerivate kogude ja uuringute tulemuste lõppkasutajate siseriiklikku ning rahvusvahelist koostööd,
  - suurendada Eesti teaduse rahvusvahelist nähtavust ja panustamist Euroopa ühtse teadusruumi loomisse (sh luua Eesti teadlastele võimalus osaleda EL raamprogrammide ERA-NET võrgustikus, Euroopa Teadusfondi EUROCORES programmides, COST ning EUREKA programmides).
- Kõigi osapoolte huvi on programmi mõju hariduse kvaliteedile ja tööjõuturule ning üleriiklikule arengule nii laiemalt kui ka spetsiifilisemates suundades, nt ebapiisav tippspetsialistide arv nii ülikoolides (HTM huvi), suurtes sektori ettevõtetes (erasektori partnerite huvi) kui ka kogu Eesti tööjõustruktuuris (MKM huvi).

Erandjuhtudel võib programmi osa tegevusi toimuda ka väljaspool Eestit, eeldusel, et vastav teema on olulisel määral seotud Eestile oluliste küsimuste lahendamisega:

- nt uuringud, mille ülesanne on otsida lahendust olulistele Eesti probleemidele;
- programmid, mida osaliselt finantseerivad välisriigid;
- programmid, mis haakuvad EÜ asutamislepingu art 169 tingimustel ühiselt finantseeritavate teadus- ja arendusprogrammide ideoloogiaga.

Teadusuuringute läbiviijana ei piirata programmis osalejate ringi ainult T&A asutustega. Riiklike teadus- ja arendusprogrammide täitmisest antakse aru Vabariigi Valitsusele TA&I strateegia täitmise aruande koosseisus.

Võimalikud T&A programmidega seotud tegevused

Alljärgnevalt on esitatud näidisloetelu tegevustest, millest riiklik teadus- ja arendusprogramm võib koosneda. Kõik tegevused ei pruugi olla esindatud igas programmis, samuti võib esineda siinsest loetelust puuduvaid tegevusi.

Teadus- ja arendustegevuse finantseerimine T&A asutustes ja ettevõtetes (nii alus- kui ka rakendusuuringute puhul) on arvestuslikult üks miljon krooni aastas teadlase kohta. See katab palgad, reisikulud, materjalikulud ja väiksemad aparatuurikulud. Teadusprojektide kestus programmi raames peaks olema neli kuni viis aastat (näiteks kolm pluss kaks aastat vahearuandega). Eesti Teadusfondi vahendatavate teadusgrantidega toetatakse alusuuringuid, millel on pikemas perspektiivis majanduslik väljund (sh patendid, litsentsid). Arendusgrandiga luuakse võimalus (välismaiste) suurettevõtete arendusüksuste Eestisse toomiseks ehk toetatakse suuremahulisi kõrge teadusliku tasemega uurimisgrupe või – teemasid eeldusel, et kaasatud on ka ettevõtlus. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse teadus- ja arendusprojektide toetamise programmi kaudu toetatakse ettevõtete turule suunatud kõrge tehnoloogilise riskiga uurimis- ja arendusprojekte. Tehnoloogia arenduskeskuste programm soodustab ettevõtete ning T&A asutuste rakendusuuringute alast strateegilist koostööd läbi ühiselt loodud eraõiguslike asutuste. Samuti võivad lisanduda vastava valdkonna riiklikus T&A programmis osaleva(te) ministeeriumi(te) haldusalasse jäävate T&A tegevuste toetamine viimas(t)e eelarve(te)st.

Teadustöö käivitamisel ja programmi lõpetamisel tuleb ette näha üleminekutegevused ja -tingimused, mis peavad olema programmis sõnastatud. Programmi käivitamisel tuleb üle vaadata projektitäitjate käimasolevate projektide lõpetamise küsimused. Programmi lõpetamisel toimub edasine teadustegevuse finantseerimine üldistel alustel (võimalikud tekkinud püsikulud tuleb lahendada eraldi). Ülemineku perioodi kestus (pärast programmi lõppemist) on kuni kaks aastat.

T&A asutuse struktuuriüksuse reorganiseerimine või uue loomine, tagamaks ühelt poolt institutsionaalset alust ja teiselt poolt loomaks selget vastutusliini programmi tegevuste täitmisel. Kulutused hõlmavad teadlaste ja muu personali värbamist, sh. repatrieerimist ning välismaalaste juurdetoomist, töökohtade sisseseadmist, koolitust, väljaõpet, jm tegevusi. Sellised investeeringud on ülimalt konkreetse programmi spetsiifilised ja nende suurus pole üldistatult võimalik hinnata. Vastava struktuuriüksuse reorganiseerimine või loomine võib kesta üks kuni kaks aastat. Kogu teadus- ja arendustegevus ei pea toimuma loodavas struktuuriüksuses, osad projektid võivad rakenduda (konkursi alusel) teistes T&A asutustes, sh ettevõtetes.

Võimalikud suuremad investeeringud aparatuuri ja/või hoonetesse. Sellised investeeringud on konkreetse projekti spetsiifilised ja need tuleks lahendada teistest selleks sobivatest finantseerimisinstrumentidest (nt tõukefondide T&A infrastruktuuri investeeringute meede).

Ülikoolis vastava eriala tugevdamist tagavad tegevused. Suunata lisavahendeid ülikooli vastavate üksuste töö tugevdamiseks, eesmärgiga parandada neis õppetöö kvaliteeti (toetada inimkapitali arengut, kaasajastada sisseseadmeid, toetada üliõpilasi (stipendiumid jms), soodustada üliõpilaste ja teadlaste ning teiste spetsialistide mobiilsust, edendada doktoriõpet jne. Toetuste kogumaht tuleb täpsemalt määrata vastavalt konkreetse olukorra analüüsile.

Ühistegevuse arendamine ning väärtust lisavad teenused. Programmi juhtimise osana viiakse ellu tegevusi teadlikkuse tõstmiseks vastavas valdkonnas ja valdkonna majanduslikest perspektiividest (arenguseire, tehnoloogilise arengu kaardistamine, tasuvusanalüüsid jms), sektori strateegia kujundamiseks, sektorisisese ning sektori ja riigi vahelise partnerluse arendamiseks (seminarid, töötoad, õppereisid jms) ja programmi eesmärkide ja tulemuste tutvustamiseks avalikkusele.

Tehnoloogiasiirde soodustamine – laiema majandusliku mõju saavutamiseks on oluline nii Eestis kui ka mujal maailmas loodava teadmuse viimine ettevõtetesse ja uudsete tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine riiklike programmide valdkondades.

T&A programmi ülesehitus

Riikliku teadus- ja arendusprogrammi ülesehituse aluseks olevas programmdokumendis peavad olema kaetud järgmised aspektid:

1. Programmi (ja alamprogrammide) nimetus.
2. Vastutav ministeerium ja teised programmis osalevad ministeeriumid/organisatsioonid; juhtasutus ja sealne programmijuht (kontaktisik, aadress, telefon, faks).
Programmides osalemise üldprintsip on dubleerimise vältimine, st sisuliselt sama projekti/taotlust ei tohi rahastada mitmekordselt ühe või mitme erineva rahastamiskeemi kaudu.
3. Taust ehk programmi objektiks oleva valdkonna hetkeseisu, so vajaduste ja probleemide, analüüs.
Valdkonna analüüsil tuleb erilist tähelepanu pöörata vastava valdkonna kõrgharidus-, teadus- ja ettevõtlussektori olukorra, probleemide ja vajaduste kaardistamisele (sh inimressursi olemasolu), käsitledes Eesti olukorda võrdluses maailma ja EL suundumustega. Vajadusel võib tellida vastavaid uuringuid ja/või eksperthinnanguid.
4. Programmi rakendamisel soovitud olukord ning selle saavutamise seisukohalt kriitilised edutegurid.
5. Programmi eesmärgid.
6. Eesmärkide saavutamiseks kavandatavate meetmete loetelu ja kirjeldus koos tegevuste elluviijate, tähtaegade ning maksumuse ja finantseerimisallikatega aastate lõikes.
Programmi eesmärgid, osalus tegevustes, kohustused (sh eelarve) ja edukuse/ebaedukuse kriteeriumid tuleb lahti kirjutada ja kokku leppida osapoolte kaupa (nii rahastajad kui ka põhilised teadusasutused/ülikoolid). Selline lähenemine võimaldab lahendada seni probleemiks kujunenud olukorda, milles ühe osapoole (ministeeriumi) juhtimisel ja rahastamisel kavandatavad teisi osapooli hõlmavad programmid ei toimi, kuna nende huvid ei ole tagatud.
7. Programmi rõhuasetus (alus- ja rakendusuringud, haridusmeetmed, tootearendus) ning riskide hindamine.
8. Oodatavad tulemused, mille alusel saab hinnata programmi edukust (programmi edukuse näitajad).
Tuua välja selge lisandväärtus ning tulevikku suunatus (olulisus ka pikaajalises perspektiivis).
9. Olulisemad mehhanismid, mida tulemuste saavutamiseks kasutatakse, nende osakaal.
10. Programmi eelarve, osakaalud erinevate tegevuste vahel.
11. Programmi täitmise plaanitav ajakava.
12. Programmi juhtimine.
Ette tuleb näha:
  - programmi juht ja programmi meeskond
  - juhtkomitee,
  - inim- ja rahalised ressursid juhtimistegevuste teostamiseks (programmide koostamiseks tehtavate kulutuste katmine, koolitus- ja konsultatsioonitegevused jms). Partnerite rahaliste toetuste korraldamiseks on vaja vastavate finantsvahendite majandamine (võib osutada vajalikuks vastava sihtfondikasutamise/ loomine).
13. Taotlemise korraldus.
14. Intellektuaalne omand, teaduseetika ja erikooskõlastust nõudvad uuringud.
Lahendatud peab olema tekkiva intellektuaalse omandi kuuluvuse probleem ja erikooskõlastust nõudvate uuringutega seotud küsimused. Käsitletud peavad olema eetika küsimused.
15. Programmi edukuse hindamine: kriteeriumid, aruandluse ja hindamise kord.

Programmi juhtimise ja uuendamise põhimõtted

Programmi juhtimise organisatsiooni moodustavad programmi juhtkomitee, programmijuht ning programmi meetmeid ellurakendavad isikud rakendusasutuses (igast rakendusasutusest vähemalt üks). Programmijuht ja programmiga seotud rakendusüksuste töötajad moodustavad programmi meeskonna.

Programmijuht

Programmi tegevjuhiks on programmijuht, kes võetakse tööle programmi juhtministeeriumisse.

Programmijuhi ülesanded:

- Ettepanekute esitamine juhtkomiteele programmi tegevuste muutmiseks (tegevuste komplekti muutmine suurema mõjususe saavutamise eesmärgil).

- Potentsiaalsete programmiosaliste kaasamine, kinnituse saamine nende huvi kohta programmis osalemiseks.
- Ettepanekute kogumine ja valik programmi arendusteemade täiendamiseks või muutmiseks, juhtkomiteele kinnitamiseks esitamine.
- Programmi meeskonnaga tiheda koostöö sisseseadmine ja arendamine.
- Programmi elluviimise korraldamine, sh nn väärtust lisavate teenuste pakkumise korraldamine ja valdkonna arenguseire korraldamises osalemine.
- Aruandluse ettevalmistamine ja juhtkomiteele esitamine.
- Programmi eesmärkide ja tulemuste tutvustamine avalikkusele.

Otseseid tööülesandeid programmijuhile saab anda ka juhtkomitee. Programmijuhil on kohustus jooksvalt informeerida programmi juhtkomiteed programmi elluviimise seisust.

Juhtkomitee

Programmi juhtkomitee vastutab programmi strateegilise juhtimise ja arendamise eest. Programmi juhtkomitee moodustatakse juhtministeeriumi juurde ning sellel on kuni 10 liiget. Juhtkomiteesse kuuluvad kindlasti Haridus- ja teadusministeeriumi, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning programmis osaleva(te) ministeeriumi(te) esindajad. Lisaks võivad juhtkomitees olla programmi valdkonna ettevõtluse esindusorganisatsioonide esindajad, teadusinstituutide ja kõrghariduse valdkonna esindajad (valik järgnevate vahel - Eesti Teaduste Akadeemia, Teaduskompetentsi Nõukogu esindaja, Rektorite Nõukogu esindaja). Juhtkomiteesse kaasatud osapooled on programmispetsiifilised.

Juhtkomitee ülesanded:

- Programmi eesmärkide, meetmete ja rahastamise kinnitamine.
- Programmi elluviimise järelevalve (sh aruandluse kinnitamine).
- Programmi edukuse analüüsimine ning vajadusel programmijuhile suuniste andmine programmi eesmärkide, meetmete või nende elluviimise vahendite või korralduse muutmiseks.
- Programmijuhi ettepanekute alusel programmi eesmärkide, meetmete või nende elluviimise vahendite või korralduse muutmise heakskiitmine (sh *matching cost* projektide sissetoomise otsustamine).
- Valdkonna arenguseires osalemise, uuringute ja analüüside korraldamise otsustamine programmijuhi ettepanekute alusel.

Programmi täiendamise põhimõtted

Programmi arendamise ettepanekuid töötab välja ja esitab juhtkomiteele kinnitamiseks programmijuht koos programmi meeskonnaga. Ka juhtkomitee kui järelevalve funktsiooni kandev kogu võib anda suuniseid programmi muutmiseks programmijuhile, kes töötab ja arutab need läbi programmis osalevate ministeeriumidega, vormistab detailsete muudatuseettepanekutena ning esitab juhtkomiteele kinnitamiseks.

Arendusettepanekud saavad käsitleda:

- programmi eesmärkide, arendussuundade ja -teemade osas muudatuste ja täienduste tegemist;
- konkreetsete meetmete raames programmile eraldatud eelarvete suurendamist (meetme eest vastutava ministeeriumi nõusolekul);
- muude struktuurifondidest rahastatavate meetmete juurdetoomist programmi;
- uute meetmete lisamist programmi riigieelarvelise rahastamise baasil (vajalik vastav eelarvetaotlus esitada läbi vastutava ministeeriumi arengukava ning Riigieelarvestrateegia);
- olemasolevate meetmete tingimuste ja elluviimise korralduse osas muudatuste tegemine.

Programmi muudatused kiidetakse heaks Vabariigi Valitsuses Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonistrateegia 2007-2013 „Teadmispõhine Eesti” rakendusplaani muutmise otsuse koosseisus.

Programmi projektide valiku ja rahastamise põhimõtted

Riiklike programmide rahastamine toimub alljärgnevate põhimõtete alusel:

- kasutatakse koordineeritult olemasolevaid rahastamisinstrumente ja rakendusasutusi, välditakse erinevate rahastamisinstrumentide omavahelist dubleerimist,
- projekti valiku ja kvaliteedi eest vastutavad rakendusüksused,
- meetmete vastavuse eest programmi eesmärkidele vastutab juhtkomitee,
- meetmete koosmõju ja suunatus riikliku programmi eesmärkide täitmisele tagatakse läbi programmi arendussuundadele ja -teemadele suunatud osaeelarvete eraldamise ja projektikonkursside korraldamise.

Erasektori investeeringute kaasamise põhiliseks vormiks on ettevõtete omafinantseering projektide elluviimisele. Programmi arendusteemade valiku protsessis on tähtsal kohal läbirääkimised erasektori ja teadusasutustega, tuvastamaks teemasid, mille korral on ettevõtetal huvi ja valmidus programmis osaleda. Lisaks on eesmärgiks ettevõtete investeeringute kaasamine programmi üksikmeetmete rahastamisse (näiteks õppekavade arendamisse, väliseadlaste Eestisse toomisse, konkreetsetes arendusteemas tehnoloogiaarenduse toetamisse jne). Ettevõtete investeeringute kaasamine leiab aset eraldi koostöölepingute sõlmimise ja nn *matching-cost* põhimõttel, ehk vajadusel ja võimalusel suurendab riik samuti omapoolseid konkreetsete meetmete rahastamise mahtusid.

Taotlusi hindavad rakendusasutused vastavalt nende poolt rakendatavate meetmete tavapärasele hindamise korrale, arvestades programmispetsiifilise lisakriteeriumina projekti suunatust programmi eesmärkide täitmisele. Kui projekt ei osutu programmi eesmärkidega kooskõlas olevaks, ei rahastata teda programmi eelarvest ja võimalusel suunatakse ümber sama meetme sektor-neutraalsesse taotlusvooru.

Riikliku T&A programmi tulemuste hindamine

Programm aitab otseselt kaasa Teadus – ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007-2013 „Teadmispõhine Eesti II“ seatud eesmärkide elluviimisele. Ennekoike toetavad programmi meetmed vastava valdkonna järgmiste eesmärkide saavutamist:

- teadus- ja arendustegevusega hõivatud töötajate osakaalu kasv;
- doktorantide ja doktorikraadi kaitsnute arvu kasv;
- rahvusvaheliste magistri- ja doktoriõppe õppekavade arvu ja kvaliteedi kasv;
- Eestisse saabuvate väliseadlaste ja üliõpilaste arvu suurenemine;
- ettevõtete ja teadusasutuste koostöö paranemine;
- ajakohastatud ja uute TA&I infrastruktuuride osakaal suurenemine;
- rahvusvaheliselt registreeritud patentide arvu kasv;
- ettevõtete teadus- ja arendustegevuse investeeringute kasv;
- ettevõtete innovatsiooniinvesteeringute (teadus- ja arendustegevus, masinate ja seadmete soetamine, teadmiste soetamine) kasv;
- uutest toodetest ja teenustest saadava müügitulu osatähtsuse kasv
- ettevõtete tootlikkuse kasv töötaja kohta;
- teadmiste- ja tehnoloogiamahukate välisinvesteeringute suurenemine;
- rahvusvahelistes TA&I koostööprogrammides ja -võrgustikes osalevate ettevõtete arvu suurenemine.

Tulemuste hindamiseks kasutatavad indikaatorid, nende tänased ja sihttasemed vastavas valdkonnas määratleb programmi käivitamise etapis programmijuhi ja programmi meeskonna analüüsi ja ettepanekute põhjal programmi juhtkomitee.

Väljundite hindamine

Konkreetsete meetmete väljundeid ja tulemusi hindavad meetmete rakendusüksused üldiste väljundindikaatorite alusel. Täpsemad väljundindikaatorite sihttasemed (nt toetatud projektide arv) määratleb programmijuht koostöös meetmete rakendusüksustega. Vajadusel kooskõlastatakse väljundindikaatorid meetme elluviimise eest vastutava juhtministeeriumiga.

Riiklike T&A programmide elluviimise ajakava

Eesti energiatehnoloogia programm

2007. a. lõpul kinnitas Vabariigi Valitsus oma korraldusega energeetika valdkonna riikliku T&A programmi, mis kannab nimetust „Eesti energiatehnoloogia programm”. Programm käivitati 2008. aastal ning programmi kestuseks on viis aastat, 2008. a teisest kvartalist 2013 a. esimese kvartali lõpuni. 2008.a. alguses moodustati ETP juhtkomitee, kuhu kuuluvad esindajad MKM-st, KKM-st, PõM-st, HTM-st, RMst, Rektore Nõukogust, Kaubandus- ja Tööstuskojast ning Teaduste Akadeemiast ning juhtkomitee koosolekud on toimunud regulaarselt kord 1 või 2 kuu jooksul. 09. juunil 2008. a toimunud ETP juhtkomitee istungil kiideti heaks Eesti energiatehnoloogia programmi programmdokument, mis ETP alusdokumendina kirjeldab ETP eesmärgi, oodatavaid tulemusi, mõju majandusele, prioriteetseid arengusuundi, ETP juhtimismudelit ja rahastamis põhimõtteid. Lisatud on viited ka sellele, et tulevikus saab üks prioriteete olema tuumaenergia-alase kompetentsi omandamine ka. Dokument on ka keelelise korrektuuri läbinud.

Alates aasta algusest juhib ETP tööd programmijuht, kelle peamiseks tööülesanneteks vastavalt programmdokumendile on ETP elluviivate ettevõtete, asutuste ja programmimeeskonna vahelise koostöö korraldamine, ETP eesmärkide, meetmete ja nende elluviimise kava koostamine ja vajadusel muutmine ning ETP avalikkusele vahendamine.

Programmi raames rakendatavad meetmed avanevad järk-järguliselt. Mõned meetmed on juba 2008.a. lahti tehtud (EASi T&A programm, poolenisti ka TAK-programm). Teiste meetmete avanemine sõltub perioodi 2007-2013 struktuurifondide vahendite kasutamise ettevalmistamisest ning vastavalt nende avanemisele täieneb ka programmi meetmete komplekt. Programmi elluviimise vahehindamine leiab aset kolmandal tegevusaastal, so 2010. a. Programmi tulemuste ja mõjude hindamine on planeeritud 2013. aastasse.

2008. aasta lõpuks planeeritakse moodustada erialaliitude ja kõrgkoolide esindajatest koosnev ETP nõuandev koda, mille ülesandeks oleks programmijuhi, programmimeeskonna ja juhtkomitee nõustamine, energeetika valdkonna teadus-ja arendustegevuse ning innovatsiooni visioonide ning pikaajaliste eesmärkide seadmine ja ETP rakendamise osas ettepanekute tegemine.

Teised programmid

2008. aasta jooksul on valmistatud ette info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teemalist riiklikku T&A programmi ning biotehnoloogiate teemalist riiklikku T&A programmi. Nende programmide valmimine on plaanitud 2009. aastal.

T&A INFRASTRUKTUURIPOLIITIKA ALUSED

Vajadus infrastruktuuri poliitika järele

Eestis on üleminekuajast alates järjekindel riiklik T&A infrastruktuuri poliitika sisuliselt puudunud. Sel ajal tehtud investeeringuid infrastruktuuri – näiteks TÜ Biomeedikum või EAS teaduse infrastruktuuriprogramm – iseloomustab otsuste ühekordne iseloom ja kogu investeeringuvajadusega võrreldes väike maht. Osaliselt on ülikoolid ja teised teadusasutused saanud optimeerida neile algselt riigi poolt üle antud vara, mis on andnud võimaluse hoonestatud kujundada mittevajalike kinnistute müügi arvelt, aga ka see ressurss on ühekordse loomuga ja praeguseks ammendumas.

Niikaua, kui selleks raha ei olnud või oli ainult juhuslikult, polnud otsest vajadust poliitikat sõnastada. Avaliku sektori T&A infrastruktuuri praegust olukorda saab kirjeldada kokkuvõtvalt alljärgnevalt:

- Teaduse infrastruktuuri investeerimine ega varade väärtuse säilimise tagamine pole õigusaktidega reguleeritud;
- Süstemaatilisteks investeeringuteks pole eelnevalt olnud piisavalt raha;
- T&A süsteem toimib olulises osas varasemate investeeringute arvelt, mille väärtuse taastamise hinnangud sõltuvad arvutamise aastast ja meetodikast – 2004 hinnati selleks ca 4-6 mlrd krooni¹, 2008.a. seisuga (enne hoonete investeeringute kava rakendamist) võib hinnata, et see vajak ei ole vähenenud².
- Kulum kasvab niikaua, kuni seda ei kompenseerita (või kuni vara hävib).

Sellisele olukorra kirjeldusele vastab ka infrastruktuuri küsimustega tegelevate struktuuride mehitatus ministeeriumites – sellele otseselt suunatud struktuuriüksusi pole, üldiste teaduspoliitika ellurakendamise ülesannete hulgas tegeleb infrastruktuuri küsimustega mõni üksik ametnik – eelkõige tõukefondide meetmete ettevalmistamisega.

Tänaseks on olukord muutunud. Ühelt poolt ei ole rahapuudus enam vajalike tegevuste (mitte-) elluviimise vabanduseks. Tõukefondidega eraldatakse T&A infrastruktuuri investeeringuteks ca 4 mlrd krooni. Selline investeeringu maht on piisavalt suur, et luua alus terviklikule ja pikaajalisele infrastruktuuripoliitikale, st käsitleda infrastruktuuri kõiki aspekte, ka neid mida tuleb rahastada väljaspool tõukefonde. Lisaks tõukefondidele on riik otsustanud TA&I arengut kasvavalt toetada riigieelarvelistest vahenditest. TA&I strateegia ellurakendamisel tuleb tähelepanu pöörata ka absorptsiooniriskile, sh. soetatava infrastruktuuri kasutusefektiivsusele ja vastavusele teadusasutuste majandamisvõimekusele.

Teiselt poolt näitavad juba käivitatud ja algatatud infrastruktuuri kaasajastamise ja teiste meetmete ettevalmistamiskogemused, et lisaks konkreetsetele üksikutele meetmetele tuleb sõnastada infrastruktuuripoliitika eesmärgid ja erinevate meetmete omavahelised suhted. Põhilised ilmnenud probleemid on järgmised:

1. Pole selge vastutuse jaotus teadusasutuse ja riigi vahel. Kuigi asutused on kõrge autonoomiaga, pole ebapiisava finantseerimise korral neil olnud võimalik vastutada infrastruktuuri arendamise ja isegi säilimise eest, seega on *de facto* vastutus seni olnud osaliselt riigil. Sellise olukorra tulemusena esitatakse riigile taotlusi toetusteks nii hoonestiku kui ka väiksemahuliste üksikute seadmete tasemel. Veelgi enam, ebaselge vastutuse tulemusena võib ka teadusasutuste motivatsioon olla kahetine – kasulikud võivad olla rohkem taotleda, mitte tingimata efektiivsemalt majandada.
2. Pole piisavalt selge üksikute meetmete eesmärkide vahetõlke strateegias sõnastatud üldeesmärgiga, sh. lühiajaliste meetmete roll pikaajaliste eesmärkide saavutamisel ning tõukefondide meetmete eesmärkide vahetõlke teiste TA&I strateegia eesmärkidega. Tulemuseks on surve teadusasutustele saavutada termineid (ümber) defineerides kõikide probleemide lahendust hetkel käivate/arutatavate meetmete koosseisus ja keskenduda lühiajaliste toetuste maksimeerimisele.
3. Pole selge, kuidas on rakendatavate meetmete eesmärgid suunatud asutustevahelise tööjaotuse kujundamisele. Senistes meetmetes on selliseid eesmarke vähesel määral seatud. Otsustusprotsessis on saavutatud teadusasutustega ka vastavaid kokkuleppeid, kuid nende realiseerimine pole alati õnnestunud. Juhul, kui seada eesmärgiks teadus- ja arendusasutuste tööjaotuse ümberkujundamine infrastruktuuri riikliku rahastamise kaudu, siis – arvestades teadusasutuste kõrget autonoomiat - on vaja eraldi välja töötada seda kujundav mehhanism.

Võrreldes teiste avaliku sektori infrastruktuuridega on teaduse infrastruktuurid väga spetsiifilised: ülikooli ja teisi teadusasutusi iseloomustab väga tugev, põhiseadusega tagatud autonoomia; teaduse infrastruktuurid on olemuslikult mitmekesised; neid iseloomustab lai ja (institutsionaalselt, riiklikult ning rahvusvaheliselt) avatud kasutajaskond. Nende iseärasustega tuleb infrastruktuuri poliitika kujundamisel arvestada.

¹ Akadeemilist kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri kaasajastamise strateegilised alused, HTM ja MKM, 2004. <https://www.etis.ee/Portaal/includes/dokumendid/strateegilised%20alused.mkm.doc>

² Investeeringuvajadus on vähenenud riigipoolset EAS programmidega investeeritud ca 570 mln krooni, kuid suurendanud nelja aasta jooksul toimunud kulum ja hinnatõus, mis ületavad tehtud investeeringute mahu.

Kuna infrastruktuuri investeringute kasutusaeg on reeglina pikem, kui TA&I strateegia või tõukefondide rakenduskava perioodid, ulatudes sageli üle 20 aasta, siis kõik tegevuskavade tähtajalised meetmed on käesoleva dokumendi mõistes lühiajalised. Riigi ja teadusasutuste vastutuse jaotuse määravad pikaajalised (tähtajatud) põhimõtted ja instrumendid.

T&A infrastruktuuripoliitika aluste sõnastamise eesmärgid on:

1. Täpsustada vastutuse jaotust teadusasutuste ja riigi vahel teaduse institutsionaalse arengu, infrastruktuuri arendamise ja selle väärtuse säilitamise eest.
2. Sõnastada üleminekuprotsess infrastruktuuriga seotud pikaajaliste funktsioonide sisseadmisele ning jätkusuutlikule rahastamisele, sh. siduda lühiajaliste meetmete eesmärgid ja ülesanded pikaajalise perspektiiviga.
3. Täpsustada TA&I strateegia infrastruktuuri meetmete 2.14-2.20 ülesandeid

Käesolevas dokumendis esitatav infrastruktuuripoliitika lähtub eeldusest, et selle elluviimine ei nõua teostamiseks täiendavaid rahalisi vahendeid võrreldes TA&I strateegias juba planeeritud ja heakskiidetud finantseerimiseesmärkide ja rakenduskavadega. Konkreetsed infrastruktuuripoliitika instrumendid koos täpsemate tegevuste ja vajalike rahaliste mahtudega tuleb välja töötada strateegia elluviimise käigus ning tulevikus lisada käesolevatele alustele,

Infrastruktuuripoliitika ülesanded

TA&I Strateegia sätestab avaliku sektori TA&I korralduse tõhustamise ülesanded sõnastusega: „Selleks, et tagada teadmispõhisele ühiskonnamudelile üleminekuks vajalik teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, arendatakse süsteemselt avaliku sektori TA&I infrastruktuuri ning teadus- ja arendusasutustele tagatakse selle ülalpidamine ning kulumi katmine.“ Arendusmeetmed on kirjeldatud eraldi (meetmed 2.14-2.20).

Väga üldiselt saab neid ülesandeid liigendada „horisontaalseteks“ ja „vertikaalseteks“ järgnevalt:

- Horisontaalsed ülesanded: teadussüsteemi toimimise tagamine, mis sisaldab nii pikaajalise jätkusuutliku finantseerimissüsteemi loomist, kui ka ühekordse iseloomuga kogu teadussüsteemi infrastruktuuri kaasajastamist (strateegia meede 2.14, tõukefondide rakenduskava mitmed tegevused). Siia hulka kuulub ka ca 20 aasta jooksul tekkinud investeerimisvajaku leevendamine.
- Vertikaalsed ülesanded: valdkondlike ja teiste riiklike arenguprioriteetide toetamine, mis on reeglina ajaliselt piiritletud (strateegia prioriteetsed valdkonnad ja meetmed 2.15-2.20, tõukefondide rakenduskava mitmed tegevused)

Selline jaotus ei ole absoluutne. Horisontaalsete ja vertikaalsete eesmärkide saavutamisele pühendatud investeringud võivad panustada samadesse objektidesse ja seetõttu on vastavate objektide mahuline eristamine mitmetähenduslik. Kuid horisontaalsed ja vertikaalsed eesmärgid on erinevad, ja vastavalt nende täitmisele suunatud meetmed, mida tuleb arvestada meetmete kujundamisel..

Üheks- väga oluliseks, kuid tõsist kaalumist vajavaks – võimalikuks poliitikaülesandeks on ülikoolide jt. teadusasutuste võimalik struktureerimine infrastruktuurimeetmete abil. Infrastruktuuri meetmete kasutamine ülikoolide tööjaotuse kujundamiseks, sh. nende liitumise stimuleerimiseks, on tõusnud oluliseks teemaks teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri kaasajastamise investeringute kava otsustusprotsessis. Kuna sellist kõrghariduspoliitilist eesmärki polnud varem selgelt sõnastatud, siis investeringute kava ei ole tugevat struktureerivat mõju saanud avaldada.

Tuleb märkida, et strateegia sõnastus teadusasutuste tööjaotuse ümberkujundamise osas võimaldab erinevat tõlgendust. See ei välista tugeva ümberkujundamise ülesande püstitust, kuid sellisel juhul tuleb see selgelt sõnastada enne vastavate meetmete tingimuste ettevalmistamist. Kõigi eelnimetatud eesmärkide juures peab taotlema kõrge efektiivsuse saavutamist. See ei ole eesmärk omaette, kuid vajab rõhutamist seoses absorptsiooniriskiga.

Infrastruktuuri poliitika olulisemad valikud.

Infrastruktuuri poliitika väljatöötamisel tuleb teha mõned põhimõttelised valikud, millised on kirjeldatud allpool.

1. Valikud jätkusuutlikkuse tagamiseks

Jätkusuutlikkus tähendab, et (juhul, kui eesmärgiks pole rajada ajutise iseloomuga infrastruktuure,) infrastruktuuri väärtuse ja funktsionaalsuse säilitamiseks on vaja teha süsteemikindlaid tegevusi, sh katta kulud. Põhivara kulumi arvestamine ja väärtuse taastamine on normaalse majandamise printsiip. Normaalne majandamine on tingimuseks ka riigiabi raamistikus.

Infrastruktuuride väärtuse hoidmiseks on kaks võimalust - **amortisatsiooni finantseerimine** või **püsivalt juurdeinvesteerimine**. Sõltumata valitud alternatiivist tuleb amortisatsiooni üle arvet pidada. Need alternatiivid erinevad riigi ja teadusasutuse rollide ja vastutuse sisulise jaotuse poolest. Juurdeinvesteerimise puhul peab riik tegema selliseid asutusesisese iseloomuga otsuseid, mida amortisatsioonieraldiste korral teeb asutus ise. Amortisatsiooni finantseerimine vastab olukorrale, milles **vastutus teadusasutuse arengu eest lasub teadusasutusel** ja riigi sekkumine piirneb amortisatsiooni eraldiste suuruse määramisega ja teadusasutuste toimimise efektiivsuse analüüsi ja hindamisega.

Arvestades Eesti avalik-õiguslike teadusasutuste autonoomiat pole riigi ulatuslik sekkumine asutusesisestesse otsustesse õigustatud ja kahelda võib ka „plaanikomitee“ tüüpi planeerimise edukuses. Juurdeinvesteerimise riikliku planeerimise korral tuleb oluliselt tugevdada riigi sellealast kompetentsi ja tugevdada või luua selleks vajalikud struktuurid ministeeriumite koosseisus.

Amortisatsiooni eraldise eesmärgid tuleb ühekordsete toetusmeetmete eesmärkidest selgelt eristada. Vastasel korral võib tekkida küsimus topelfinantseerimisest – riik rahastab investeermist, ning hiljem tasub ka kulumiga seotud kulude eest.

- Ühekordsete toetusmeetmete ülesanne on T&A asutuste varade kasvatamine nii teadussüsteemi toimimise tagamiseks kui ka uute eesmärkide saavutamiseks.
- Amortisatsioonieraldise eesmärk on varade väärtuse säilitamine. Amortisatsiooni finantseerimine ei ole vastuolus vajaku katmisega, kuid niikaua, kui seda ei toimu, vajak kasvab.

2. Valikud infrastruktuuri kaasajastamise lühiajaliste horisontaalsete meetmete osas

Infrastruktuuride horisontaalse kaasajastamise eesmärgi maht on poliitilise valiku küsimus, milles võimalik valikuruum on lai, alates nullist kuni „soovide summani“ (millel pole piiri).

Nullvariant on võimalik eeldusel, et põhiliselt on teadussüsteemi horisontaalne funktsioneerimine tagatud ja juba toimib ka jätkusuutlik rahastamine. Kumbki nendest eeldustest hetkel ei kehti. Esiteks, tekkinud investeringuvajak on ilmne, see on olnud aluseks strateegia ja ka tõukefondide rakenduskavade motiveerimisel. Teiseks, amortisatsiooni finantseerimise või varade väärtuse säilitamise võimalikud alternatiivid saavad käivituda paratamatult alles mõne aja pärast.

Tõukefondide rakenduskavas on sõnastatud nõue, et valdkondlike prioriteetide rahastamiseks peab kasutama vähemalt 40% (aga soovitatavalt 50%) kõigist alasuuna vahenditest. See nõue sobib aluseks võtmiseks lühiajaliste meetmete horisontaalsete tegevuste mahu määramisel, kuid poliitilise valikuna tuleb otsustada, missuguste kriteeriumite alusel ja missuguste mehhanismidega otsustada toetuste jaotus.

Diskussioonis kriteeriumite üle eksisteerivad kaks vastandlikku suunda: **Teaduslik kvaliteet, tulemuslikkus ja otstarbekus versus vajaduste suurus ja/või ajalooline (eba-)võrdsus**.

Teadusliku kvaliteedi, tulemuslikkuse ja otstarbekuse kriteeriumid on tulevikule suunatud, need on reeglina põhikriteeriumid teaduse finantseerimisel kogu maalimas ja on sellistena silmas peetud ka strateegias. Siiski vajab selget sõnastamist nende kriteeriumite üliluslikkus vajaduste või võrdsusele apelleerivate kaalutluste üle.

Poliitiline valik seisneb ka selles, kas ja kui olulistena nende kriteeriumite kõrval arvestada teisi asjaolusid ning kuidas kujundada võistluse struktuur. Ainult võistluslike kriteeriumite arvestamine kallutab süsteemi projektipõhisusele, mis võib vajada strateegiliste eesmärkide saavutamiseks tasakaalustamist. Üks oluline diskussiooni teema toetusemehhanismide juures on ajaline dimensioon: kas eelistada kiiret ja võimalikult lihtsat skeemi või pikaajaliste põhimõtete seotud mehhanismi.

Kiirus ja lihtsus. Eksisteerivad argumendid tõukefondide raha lihtsalt kiiresti ära jagada, näiteks valemialusel ja teadusasutuste vastutusel. Need argumendid toetuvad asjaolule, et tõukefondide toetused on eraldiseisvate (sh. ajutiste) tingimuste, eesmärkide, mänguruumi, ja rakendusstruktuuriga, ning samal ajal Eesti administratiivne suutlikkus on väike ja juba olemegi hilinemas tõukefondide rakendamisega.

Kuid on olemas ka olulised vastuargumendid. Esiteks, sel juhul teaduse infrastruktuuride finantseerimise püsikorraldus lükkuks edasi, pärast tõukefondide kasutamist algaksid uue perioodi tingimuste ettevalmistused jälle algusest. Teiseks, sel juhul kujuneks tõukefondide vahendite kasutus ajaliselt ebahühtlaseks ja juhuslikuks, mis raskendab nii teadusasutuste kui ka riigi planeerimisprotsessi. Kolmandaks, vastutust infrastruktuurse arengu eest ei saa üle anda asutustele ajutistel alustel, ilma püsikorralduse otsustamiseta jääb *de facto* vastutus ikka riigile.

Seotus pikaajaliste meetmetega, „lühiajalisus, kui pikaajaliste mehhanismide käivitamine“. Tõukefondide horisontaalsete meetmete rakendamine on erakordne võimalus juurutada infrastruktuuri püsirahastuse printsiipe, kuna püsirahastuse põhielemendid on horisontaalsed ja eesmärgid on kattuvad. Sellise valiku raskused seisnevad asjaolus, et samaaegselt tõukefondide meetmete ettevalmistamisega tuleb otsustada püsirahastamise põhilised elemendid, ja rakendamine on keerukas, kuna meetmed ja õigusaktid tuleb luua selliselt, et need seovad seob struktuuritoetuste tingimustel toimivad mehhanismid muude riigieelarveliste mehhanismidega.

Selle valiku tugevused on ilmsed: see võimaldab kohe anda teadusasutustele infrastruktuuri arendamise pikaajaline perspektiiv ja seega tegelikult neile üle anda vastutus oma infrastruktuurse arengu eest. See annab ka aluse meetmete rakendamise ajaliseks planeerimiseks (mitte kogu raha korraga, vaid võimalikult püsirahastuse sarnaselt).

3. Asutustevahelise tööjaotuse kujundamisega seotud valikud

Kõiki teadusasutusi kõikides suundades toetada ei ole võimalik. Seega tuleb piiritleda, missugune asutus tegutseb missugustes valdkondades, aga ka vastupidi – millises valdkonnas autonoomne asutus ei tegutse, ja kuidas seda tagada.

Senini lahendamata probleemiks on mõnedes valdkondades esinev ressursse killustav dubleerimine ja Eesti sisene ebaterve konkurents. Infrastruktuuri investeeringute mahu kasvul tuleb arvestada võimalusega, et selline killustumine võib isegi kasvada, sest üheks dubleerimist piiravaks teguriks on olnud rahaliste ressursside piiratus. Seega on vaja ette näha meetmed killustatuse ärahoidmiseks.

Strateegia sõnastab teadusasutuste tööjaotust puudutavaid eesmärgid järgnevalt: *Tugevdatakse koostööd ja spetsialiseerumist ülikoolide ja teiste teadusasutuste vahel. Tagatakse suuremahulise infrastruktuuri ühiskasutus.* See jätab vastamata küsimuse, kui suurel määral olemasolevat tööjaotust ümber kujundatakse. Riiklikud investeeringud võimaldaksid sellise ülesande olemasolul teadusasutuste tööjaotust põhimõtteliselt aktiivselt suunata ja ümber kujundada.

Seega on strateegia täitmisel võimalikud järgmised valikud:

Olemasolevat tööjaotust oluliselt mitte muuta, kuid tugevdada koostööd ja spetsialiseerumist. Esiteks tuleb teadusasutustel mitte lasta üksteise vastu konkureerida, ning teiseks tuleb ellu viia strateegias sõnastatud ühiskasutuse eesmärgid. See tähendaks üldjoontes olemasoleva teadusasutuste võrgustiku

fikseerimist ja teadaoleva negatiivse (ebamõistliku) konkurentsi vähendamist ning vastavate kokkulepe saavutamist ja tagamist.

Kujundada olemasolevat tööjaotust oluliselt ümber. Aeg- ajalt kerkivad sellised ettepanekud mitmesugustel ajenditel (näiteks Aalto Ülikooli rajamise eeskuju, või demograafilised kaalutlused) esile. Kuid tuleb märkida, et sellist eesmärki ei näe strateegia ette ja seda ei ole ka strateegia ettevalmistamisel sisuliselt läbi arutatud.. Asutuste tööjaotuse oluliseks muutmiseks tuleb läbida pikaajaline protsess, mis eeldab Riigikogu osalust. Samuti pole kehtivas strateegias selle läbiviimiseks piisavalt vahendeid. Seega ei vasta selline poliitikaeesmärk ilmselt kehtiva strateegia mõttele, kuigi strateegia sõnastus niisugust tõlgendust põhimõtteliselt võimaldab.

T&A infrastruktuuripoliitika alused

Arvestades eelkirjeldatud kaalutlustega, lähtuda strateegia infrastruktuuri meetmete 2.14-2.20 arendamisel järgmistest põhimõtetest:

- Ajutise iseloomuga (tõukefondide) toetusmeetmete üldine eesmärk on ette valmistada püsiv infrastruktuuri arendamise ja säilitamise kord, sh rahastamissüsteem ja rahastada selle esimesi etappe. Eraldiste otsustamisel järgitakse kvaliteedi, tulemuslikkuse ja otstarbekuse kriteeriume.
- Jätkusuutliku infrastruktuuripoliitika kujundamisel lähtuda põhimõttest, et vastutus riiklikult kokkulepitud teaduspoliitiliste eesmärkide elluviimiseks vajaliku infrastruktuurse arengu osas jääb autonoomsetele teadusasutustele. Riik vastutab riigieelarveliste vahendite kasutamise üldise eesmärgipärasuse, tulemuslikkuse ja kulutõhususe eest, analüüsib ja hindab teadusasutuste toimimise efektiivsust ning määratleb amortisatsiooni eraldamise mehhanismi.
- T&A infrastruktuuri investeeringute püsikorraldus katab amortisatsiooni (näiteks täiskuluarvestuse alusel finantseerimine). VV arutab infrastruktuuriinvesteeringuid :
  - (uute) programmiliste eesmärkide täitmiseks ja riiklikult oluliste objektide osas, sh. rahvusvahelise koostöö objektid;
  - nende objektide osas, mida (üksikute) autonoomse teadusasutus amortisatsioonieraldise raames ei saa hästi käsitleda (sh. võib-olla riigiautused);
- Haridus- ja Teadusministeeriumil töötada välja amortisatsiooni tagamise mehhanism, kaaludes erinevaid lahendusi ja kaasates vajadusel Rahandusministeeriumi, ning esitada Vabariigi Valitsusele otsustamiseks.
- Sätetada meetmetes selged teadusasutuste koostööd ja spetsialiseerumist puudutavad eesmärgid ja neid tagavad mehhanismid.
- Tõukefondide meetmete rakendusperioodil määratleda riigi sekkumise ja teadusasutuste vastutuse vahekorrad lähtuvalt tõukefondide rakenduskavadest ja regulatsioonist ning strateegia meetmete eesmärkidest. Sel perioodil võivad vahekorrad olla erinevad hilisemast püsivast korraldusest arvestades tõsiasja, et tõukefondide administratiivne regulatsioon on reeglina keerukam siseriiklikust.

MEETMETE RAHASTAMINE

Strateegias püstitatud eesmärgid saavutatakse riiklike teadus- ja arendusprogrammide ning nelja valdavalt horisontaalse meetme rahastamise kaudu. Strateegia meetmed on rühmitatud samalaadsete tegevuste kaupa, milleks on:

- inimkapitali arendamine,
- avaliku sektori TA&I korralduse tõhustamine,
- ettevõtete innovatsioonivõime suurendamine,
- Eesti pikaajalisele arengule suunatud poliitika kujundamine.

Meetmete rahastamine on esitatud kolme tabelina, mis käsitlevad lühikokkuvõtet meetmete ja finantseerimisallikate kaupa (Tabel 2; 1 lehel), strateegia meetmete rahastamist tegevuste kaupa (Tabel 3; 19 lehel), rahastamist finantseerimisallikate lõikes (Tabel 4; 9 lehel).

Meetmete rahastamise tabelites kasutatud lühendid:

7RP – 7. raamprogramm
CERN – Euroopa Tuumauurimise Organisatsioon
EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EMBO – Euroopa Molekulaarbioloogia Organisatsioon
ESA – Euroopa Kosmoseagentuur
ETF – Eesti Teadusfond
MTÜ – mittetulundusühing
RE – riigieelarve
RES – riigieelarve strateegia
RKT – riiklik koolitustellimus
RSKS – Riiklik Struktuurivahendite Kasutamise Strateegia
SKP – sisemajanduse koguprodukt
T&A – teadus- ja arendustegevus
TA&I – teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon. Tabelis 3 märgib see lühend hinnanguliselt rahvusvahelise statistika definitsioonide alusel (*Frascati manual*) T&A kulutusteks loetavaid vahendeid.
TAK – Tehnoloogiaarenduskeskus
TAKS – Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus
TAN – Teadus- ja Arendusnõukogu
ELSF – Euroopa Liidu struktuurifondid koos nendega seotud riigieelarveliste vahenditega (sh. kaasfinantseerimine, abikõlbmatu käibemaks ja täiendav riigieelarveline eraldis)
TKN – Teaduskompetentsi Nõukogu

Rakendusplaani lisade loetelu:

- Lisa 1 – Eesti Energiatehnoloogia Programm

TE II Tabel (12.12.2008)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Riiklikud T&A programmid							
HTM	18	89	114	282	206	138	116
MKM	0	0	2	3	0	0	0
Meede 1: Inimkapitali arendamine	0	0	0	0	0	0	0
HTM	86	63	140	221	321	324	314
MKM	0	0	0	0	0	0	0
Meede 2: Tõhus avaliku sektori TA&I korraldus	0	0	0	0	0	0	0
HTM	817	1163	1638	2019	2459	2910	3142
MKM	168	130	161	25	165	25	25
Meede 3: Ettevõtete innovatsioonivoimekuse kasvu suurendamine	0	0	0	0	0	0	0
HTM	0	0	0	0	0	0	0
MKM	177	149	282	425	512	527	519
Meede 4: Eesti pikaajalisele arengule suunatud poliitika kujundamine	0	0	0	0	0	0	0
HTM	5	13	13	13	15	15	15
MKM	25	28	26	26	24	4	4
Teised ministeeriumid	67	122	117	68	67	67	28
	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
KOKKU	1363	1757	2494	3081	3773	4014	
Sh. T&A tegevused	1239	1648	2366	2946	3577	3804	5928
Vastavus Riigieelarve Strateegia (2007-10) T&A kulutustega:							
Sh. EL Struktuuritoetused, kaasfinants. ja abikõlbmatu KM	376	548	1226	1733	1945	1795	1423
Erasektori TA kulutuste ootus			2048	2433	3074	3689	4692
Aluseks võetud RM 2008. a novembri SKP prognoos			256013	270350	292789	307429	335147

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Täitjad	Eelarve (tuh. krooni)						Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013			
KOKKUVÕTE													
	Riiklikud T&A programmid												
	HTM				88 922	114 333	281 756	206 233	137 743	116 059			
	MKM					2 000	2 500						
	Meede 1: Inimkapitali arendamine												
	HTM				62 630	140 341	221 480	320 830	323 880	314 400			
	MKM												
	Meede 2: Avaliku sektori TA&l korralduse tõhustamine												
	HTM				1 163 285	1 637 811	2 018 589	2 459 191	2 910 225	3 141 521			
	MKM				130 363	161 478	24 800	164 800	24 800	24 800			
	Meede 3: Ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu suurendamine												
	MKM				148 698	281 928	425 388	511 612	526 656	518 802			
	Meede 4: Eesti pikaajalise arengule suunatud poliitika kujundamine												
	HTM				13 000	13 000	13 000	15 000	15 000	15 000			
	MKM				27 991	25 781	26 200	23 700	3 700	3 700			
	Teised ministeeriumid				122 288	117 098	67 705	67 120	67 120	28 460			
	KOKKU				1 757 177	2 493 770	3 081 418	3 772 986	4 013 624	4 167 242			
	Sh. T&A tegevused				1 647 846	2 365 991	2 945 578	3 576 616	3 804 404	3 933 012			

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Täitjad	Eelarve (tuh. krooni)						Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013			
Töötatakse välja ja viiakse ellu meetmete kompleks põhi- ja gümnaasiumihariduse astmetel õpilastes sügavama huvi äratamiseks teaduse- ja tehnoloogiate vastu (sh. toetatakse riiklikult tehnika- ja loodusemajasid, õpilaste teaduslikke ühinguid, TÜ teaduskooli, TLÜ Õpilaskadeemia jne.; toetatakse üleriigilisi ja rahvusvahelisi aineolümpiaade; lisaks olemasolevatele luuakse stipendiumid põhi- ja gümnaasiumihariduse õpilastele loodusteaduste ja tehnika valdkonnas).		Pidev	HTM;	Ülikoolid, Teaduste Akadeemia, SA Archimedes, jt.	8 566	10 801	22 540	16 360	27 230	27 480	Teadushuvilised õpilased; õpilaskadeemia, Õpilaste Teaduslik Ühing (ÕTÜ), teadusseltside noorteseksioonid, jms	Toimub aktiivne ÕTÜ tegevus ja viiakse läbi noorteadlaste konkursse. Tagatud 2800 õpilase osavõtt teadus- ja loodusemajade töös. Teaduse ja teadlaseks olemise prestiiži tõus ühiskonnas. Huvi õpilaskonnas teaduse vastu mis perspektiivis kandub üle ka üliõpilaskonda ning sellest lähtuvalt tõuseb doktoriõppe edukus.	
	sh. uued stipendiumid loodusteaduste ja tehnika valdkonnas												
Populariseeritakse ühiskonnas teadust, teadusharidust ja innovatsiooni ning propageeritakse teaduslikku maailmavaadet ja eetilisi põhiväärtusi (sh. toetatakse teadusseltside ning SA Teaduskeskus AHHAA, SA Tallinna Tehnika- ja Teaduskeskus jt. teadust avalikkusele tutvustavaid keskusi; luuakse/arendatakse teadusuudiste/-propaganda portaaliid (nt. ETIS); teadust propageerivad saatesarjad ja artiklid massimeedias; erinevad konkursid ja mängud noortele; propageeritakse eesti keele kasutamist teaduskeelena).		Pidev	HTM	HTM, MKM, sihtasutused, ülikoolid ja teadusasutused, teadusseltsid ja MTÜd, jt.	4 298	10 298	17 298	67 718	64 958	65 228	Teadushuvilised noored; Eesti avalikkus, avalik ja ettevõtlussektor; TA ja TA-ga assotsieerunud teadusseltsid	Üle tehnoloogia- ja arenduskeskuste ja erialaseltside tegevuse toetamise on loodud soodne kasulava teaduse ja teadlaseks olemise prestiiži tõusule ühiskonnas. Loodud tingimused elanikkonnas huvi tõstmiseks vastu ning ligipääsu tagamiseks teaduse ja innovatsiooni saavutustele alasele infole ning sellest lähtuvalt innovatsiooni tõusule.	

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Täitjad	Eelarve (tuh. krooni)						Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013			
Täiustatakse riigiasutuste poolt tellitavate uuringute kvaliteedi hindamise süsteemi ja tagatakse sõltumatu teaduslik ekspertiis nende kvaliteedi hindamiseks.		alates 2007/2008	HTM, RK	Tellitav töö	100	200	400	500	500	500	HTM, TKN, TA&I ekspertiisi tellivad ettevõtted	Uuringute kvaliteedi hindamise tingimused ja kord on välja töötatud ja seda kasutatakse ekspertiiside teostamisel	
	sh. uuringute kvaliteedi hindamise teenuse tingimuste väljatöötamine	2009											
	sh. uuringute kvaliteedi hindamise teenuse käivitamine	2009											
Toetatakse T&A asutuste ja ettevõtete osalemist rahvusvahelistes koostöövõrgustikes. Toetatakse Eesti teadlaste, teadusasutuste ja ettevõtete osalemist EL teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides (sh. 6RP ja 7RP kaasfinantseerimine, rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud jms.), EUREKA koostöövõrgustikus, Eurostars jt EL asutamislepingu artikli 169 alusel käivitatud programmides		pidev	HTM, MKM,	Archimdes, EAS, Teaduste Akadeemia	16 390	24 500	27 340	27 690	28 100	28 220	T&A asutused, innovatiivsed ettevõtted, MTÜd ja avaliku sektori asutused	Eesti T&A asutused ning innovatiivsed ettevõtted, MTÜd ja avaliku sektori asutused osalevad edukalt nii EÜ raamprogrammide teiste rahvusvaheliste programmide teaduse-, tehnoloogia- ja innovatsioonialases koostöös.	
	sh ettevõtete aktiveerimine, info vahendamine, partneriotsing, konsortsiumide moodustumise toetamine	pidev	MKM	EAS									
	sh taotluste koostamisega seotud konsultatsioonide toetamine	pidev	MKM	EAS									Ettevõtluspoliitika nõustamise skeemi alt
	sh. garantiiskeemi väljatöötamine ja käivitamine	2008	MKM	KredEx									KredExi olemasoleva garantiifondi arvel, ei nõua eraldi rahastamist

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Täitjad	Eelarve (tuh. krooni)						Sihtrühpa	Oodatav tulemus	Kommentaarid	
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013				
	sh. ETFi välisprojektid	pidev												
Võetakse kasutusele EL soovitusi arvestav teadusklassifikaator.		2006	HTM									Teadus- ja arendustegevusega seotud füüsilised ja juriidilised isikud; HTM, ETF; SA Archimedes	Pidevalt ajakohastatav TA&A klassifikaator (koos lisadega). Klassifikaatori ülevaatamine ja uuendamine leiab aset kord aastas enne uute finantseerimistoetuste esitamise algust	Klassifikaator loodud 2006. aastal.
Tagatakse teadusraamatukogude varustatus kõikide teadusharude tähtsamate andmebaasidega (sh. teadus- ja arhiiviraamatukogudele ajakirjade ning andmebaaside ühis- ja individuaalhangete toetamine).		pidev	HTM	HTM, teadusraamatukogud	62 800	59 800	68 000	73 200	83 500	103 500	VV nimetatud teadusraamatukogud; teadus- ja arendustegevusega tegelejad.	Kõikides teadusharudes on tagatud juurdepääs peamistele tuumikandmebaasidele		
Füüsiline keskkond														
Kaasajastatakse T&A infrastruktuur vastavalt dokumentidele „Teadus- ja arendustegevuse infrastruktuuri arendamise programmile” ja „Akadeemilist kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri kaasajastamise strateegilistele alused” (sh. TAA investeeringud, EAS infrastruktuuriprogramm).		pidev	HTM,MKM	ülikoolid jt. teadusasutused, ettevõtted	286 966	665 092	706 294	866 301	1 033 595	990 612	teadlased, kraadiõppurid	Kõrgkoolide ja TA asutuste infrastruktuur on kaasajastatud		
	sh. investeeringute nimekirja koostamine	2008/2009												
Tugevdatakse koostööd ja spetsialiseerumist ülikoolide ja teiste teadusasutuste vahel. Tagatakse suuremahulise infrastruktuuri ühiskasutus.		2009	HTM	ülikoolid jt. teadusasutused, ettevõtted	3 000		5 000	6 000	7 000	7 000	teadlased, kraadiõppurid	Toimivad koostööprogrammid ülikoolide vahel infrastruktuuri ühiskasutuseks		

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja		Eelarve (tuh. krooni)					Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid	
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012				2 013
				Täitjad									
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013			
Toetatakse strateegiliseks innovatsioonijuhtimiseks ja arendustegevuste läbiviimiseks vajaliku teadlikkuse ja kompetentsuse kasvu ettevõtetes, sh arendustöötajate (teadurid-insenerid, disainerid, turundusjuhid, arendusprojektide juhid) värbamise toetamist nii Eestist kui välismaalt; koolitust, nõustamist ja diagnostikat. Suurendatakse ettevõtete teadlikkust ja teadmisi intellektuaalomandist.		pidev	MKM	MKM	4 000	52 500	84 000	102 000	82 000	56 000	Erinevad ettevõtted	Ettevõtete TA&I investeeringute kasv osatähtsusena käibest; tööstusomandi kaitse taotlemisaktiivsuse kasv	Eelarve kajastab arendustöötajate kaasamise programmi ning teadmiste ja oskuste programmi eelarvet
	sh. arendustöötajate kaasamise programmi tingimuste väljatöötamine ja käivitamine	2008											Rahastatakse TA&I rakenduskava eelarvest
	sh diagnostikateenuste pakkumine ettevõtetele, arengut piiravate pudelikaelte avastamine ja soovitude andmine	Pidev	MKM	EAS; T&A asutused, ülikoolid									Rakendatakse ettevõtluspoliitika rakenduskava eelarvest
	sh ettevõtete nõustamine ja koolitus innovatsiooni, tehnoloogiate ja tootlikkusega seotud teemadel	Pidev	MKM	EAS; T&A asutused, ülikoolid									Rakendatakse ettevõtluspoliitika rakenduskava eelarvest.
	sh. intellektuaalomandialased koolitused ettevõtetele	2008											
Toetatakse Eestist ja mujalt maailmast pärit tehnoloogiate ettevõtlusse rakendamist, sh. sobivate lahenduste otsinguid, vahendamist, eeluringuid ja juurutamist (sh. tehnoloogiasirde uuringud, laenu- ja garantiiskeemid ning tehnoloogiasirde võrgustikus osalemine).		pidev	MKM	MKM		100 000	200 000	250 000	130 000		Kasvu- ja laienemisfaasis olevad või tootlikkuse kasvu võimaluste ammendumisest tingituna seisakusse sattunud tööstussektori ettevõtted	Uudsete tehnoloogiate sissevool Eestisse, toetust kasutanud ettevõtete tootlikkuse märgatav (25-50%) kasv	Koostöös ettevõtluspoliitika elluviimisega, rahastatakse ettevõtluspoliitika meetmete eelarvest

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Täitjad	Eelarve (tuh. krooni)						Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013			
Arendatakse teadus- ja tehnoloogiapark ning inkubaatoreid, mille juures keskendutakse ettevõtetele pakutavate teenuste ja toetuste valiku laiendamisele, töötajate kvalifikatsiooni tõstmisele ning infrastruktuuri arendamisele. Soodustatakse koostööd rahvusvaheliste firmadega ning nende kaasamist teadus- ja tehnoloogiaparkidesse.		pidev	MKM; ülikoolid ja T&A ettevõtted, teadus- ja tehnoloogiapargid		24 561	27 600	14 000	12 500	14 625	14 625	Teadus- ja tehnoloogiapargid ja inkubaatorid	teadus- ja tehnoloogiamahukate asukasettevõtete arvu kasv parkides ja inkubaatorites; asukasettevõtete poolt loodava lisandväärtuse kasv; asukasettevõtetesse kaasatud (välis)investeeringute mahu kasv	
													Programmi väljatöötamine leiab aset ~~keha tänase programmi~~
Korraldatakse äriideede konkursse, mille rahaliste auhindadega kaasneb aktiivne mentorlus ning investori- ja/või partneriotsing, kindlustades sel moel auhinnatud äriidee realiseerumise jätkusuutliku ettevõttena.		pidev (iga-aastane)	MKM	EAS	2 638	3 605	3 612	3 612	2 031	177	Üliõpilased, ülikoolide liikmeskond	Aastas ca 20 äriplaani koostamine ja edasiarendamine, 10 uue ettevõtte asutamine	Kuni 2007. aasta lõpuni sisaldub tegevuse eelarve innovatsiooniteadlikkuse programmi eelarves (meede 4.5), alates 2008. aastast aga SPINNO programmi all (3.10).
Teostatakse varajase faasi omakapitaliinvesteeringuid alg- ja arengufaasis olevate teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete kapitalipuuduse leevendamiseks (sh. Arengufondi käivitamine).		2007	MKM	MKM Arengufond (juhul kui antud fond luuakse)								Tehnoloogiamahukate ettevõtete kasvu kiirenemine; kesk-kõrg- ja kõrgtehnoloogiliste majandusharude osatähtsuse suurenemine lisandväärtuses, ekspordis ja tööhõives	Riigieelarvest omakapitaliinvesteeringuteks raha eraldatud pole. Rahalised vahendid investeeringute tegemiseks tulevad Telekomis aktsiatest ja nende pealt teenitud dividendidest.
	sh. Arengufondi käivitamine	2007											
	sh. omakapitaliinvesteeringute teostamine	2007											
Teadmiste ja tehnoloogiasiire													

Tegevus	Alamtegevus	Tähtaeg	Vastutaja		Eelarve (tuh. krooni)					Sihtgrupp	Oodatav tulemus	Kommentaariid	
					2 008	2 009	2 010	2 011	2 012				2 013
				Täitjad									
Kujundatakse välja innovatsiooni toetavad hoiakud riigi tasandil. Tõstetakse Eesti elanike innovatsiooniteadlikkust ning väärtustatakse innovaatilist ettevõtlust.		alates 2007 pidev	EAS		20 331	22 395	25 500	24 550	24 100	29 650		Kasvab innovatsiooni väärtustamine majanduses ja ühiskonnas	Tegemist on rahastamisinstrumendiga, mis võimaldab rahastada erinevatele sihtgruppidele suunatud projekte (pole kitsalt ettevõtluskeskne)
	sh. Innovatsiooniteadlikkuse programmi elluviimine ja arendamine	2008											
Levitatakse head tava, mille kohaselt avaliku sektori poolt tellitavate uuringutega kaasneb tulemuste tutvustamine ning laiapõhjalise diskussiooni käivitamine. Töötatakse välja abinõude süsteem, mis motiveerib teadlasi oma töö tulemusi avalikkusele arusaadavalt ja huvipakkuvalt esitada ning toetab teadustulemuste laialdast levikut ühiskonnas.		alates 2008 pidev	HTM;	HTM, teaduspoliitika komisjon, TKN, ETF, EAS,							Akadeemiline ja ettevõtlussektor, teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni-huvilised ühiskonnaliikmed	Kasvab ühiskonna informeeritus ja huvi teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni saavutuste vastu.	Ei nõua täiendavaid eelarvelisi vahendeid
Tõstetakse administratiivset suutlikkust ning arendatakse välja ja juurutatakse meetmete tulemuslikkuse hindamise süsteem (innovatsiooni- ja hariduspoliitika uuringute programm).		2007	MKM, HTM	MKM, HTM, T&A&I tugistruktuurid	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	T&A&I süsteem, Teadlased, üliõpilased, ametnikud, poliitikud, ettevõtjad, jne	Innovatsiooni- ja hariduspoliitika valikute parem mõistmine ühiskonnas, efektiivsem ja järjekindlam poliitika	
	sh. innovatsiooni- ja hariduspoliitika uuringute programmi väljatöötamine ja käivitamine	2009											
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonialast koostööd koordineerivad ministeeriumite teadusega tegelevad üksused koos TAN-i bürooga.		pidev	HTM, TANI büroo	ministeeriumid, TANI büroo							T&A süsteem	T&A süsteemi osade tegevus on tasakaalus ja koordineeritud.	Rahastamine ministeeriumite juhtimiskuludest
Ministeeriumite oma valitsemisala eesmärkidele suunatud T&A tegevus		pidev	kõik ministeeriumid		125 396	139 798	95 405						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
MEETMETE KOKKUVÕTTES							
Meede 1: Inimkapitali arendamine							
	HTM TA&I RE	11 800	11 480	28 480	39 480	54 480	54 480
	HTM TA&I ELSF	37 000	108 250	165 200	202 920	193 500	183 500
	HTM TA&I Lisa						
	HTM muu RE	13 830	15 611	17 800	68 430	70 900	71 420
	HTM muu ELSF		5 000	10 000	10 000	5 000	5 000
	HTM muu Lisa						
	MKM TA&I RE						
	MKM TA&I ELSF						
	MKM TA&I Lisa						
	MKM muu RE						
	MKM muu ELSF						
	Teised TA&I RE						
	Teised TA&I ELSF						
Kõrgharidusstrateegia raames	HTM kõrgh RE	193 500	210 500	230 500	232 500	236 500	236 500
Kõrgharidusstrateegia raames	HTM kõrgh ELSF						
Üldhariduspoliitika raames	HTM üldh RE	7 344	8 798	20 348	13 958	24 598	24 598
Ettevõtluspoliitika raames	MKM ettev ELSF						
Meede 2: Avaliku sektori TA&I korralduse tõhustamine							
	HTM TA&I RE	873 994	828 829	1 072 855	1 338 450	1 854 810	2 394 599
	HTM TA&I ELSF	193 790	701 814	837 694	1 002 801	922 095	589 112
	HTM TA&I Lisa						
	HTM muu RE	95 501	107 168	108 040	117 940	133 320	157 810
	HTM muu ELSF						
	MKM TA&I RE	56 671	158 478	3 000	143 000	3 000	3 000
	MKM TA&I ELSF	73 692					
	MKM TA&I Lisa		3 000	21 800	21 800	21 800	21 800
	MKM muu RE						
	MKM muu ELSF						
	Teised TA&I RE						
	Teised TA&I ELSF						
Meede 3: Ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu suurendamine							
	HTM TA&I RE						
	HTM TA&I ELSF						
	HTM TA&I Lisa						
	HTM muu RE						
	HTM muu ELSF						
	MKM TA&I RE	15 027	20 600				
	MKM TA&I ELSF	133 671	261 328	425 388	511 612	526 656	518 802
	MKM TA&I Lisa						
	MKM muu RE						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
	MKM muu ELSF						
	Teised TA&I RE						
	Teised TA&I ELSF						
Ettevõtluspoliitika raames	MKM ettev ELSF	6 449	134 500	241 000	291 000	171 000	41 000
Meede 4: Eesti pikaajalisele arengule suunatud poliitika kujundamine							
	HTM TA&I RE						
	HTM TA&I ELSF	13 000	13 000	13 000	15 000	15 000	15 000
	HTM TA&I Lisa						
	HTM muu RE						
	HTM muu ELSF						
	MKM TA&I RE	24 883	20 081	20 000	20 000		
	MKM TA&I ELSF						
	MKM TA&I Lisa		2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
	MKM muu RE						
	MKM muu ELSF						
	Teised TA&I RE						
	Teised TA&I ELSF		1 350				
	RP HTM RE	12 570	11 570	3 500	4 000	5 000	5 000
TA & I strateegia võtmevaldkondades ning riigi sotsiaalmajandusliku ja kutuuriilise arengu seisukohalt oluliste valdkondades riiklike TA programmide ettevalmistamine, käivitamine ja juhtimine ning finantseerimine. Programmid fookuseeritakse juba olemasolev	RP HTM ELSF	76 352	102 763	278 256	202 233	132 743	111 059
	RP HTM Lisa						
	RP MKM RE						
	RP MKM ELSF						
	RP MKM Lisa		2 000	2 500	4 500	4 500	4 500
	RP Teised RE						
Töötatakse välja ja viiakse ellu meetmete kompleks põhi- ja gümnaasiumihariduse astmetel õpilastes sügavama huvi äratamiseks teaduse- ja tehnoloogiate vastu (sh. toetatakse riiklikult tehnika- ja looduseaineid õpilaste teaduslike ühinguid TÜ	1.1 HTM RE	8 566	10 801	22 540	16 360	27 230	27 480
	1.1 HTM ELSF						
	1.1 MKM RE						
	1.1 MKM ELSF						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
Uuendustajad, õpilaste teaduslikke ühikuid, TU teaduskool	1.1 Teised RE						
	sh. üldhariduspoliitika raames						
	1.1 HTM üldh RE	7 046	8 500	20 050	13 660	24 300	24 300
Populariseeritakse ühiskonnas teadust, teadusharidust ja innovatsiooni ning propageeritakse teaduslikku maailmavaadet ja eetilisi põhiväärtusi (sh. toetatakse teadusseltside ning SA Teaduskeskus AHHA, SA Tallinna Tehnika- ja Teaduskeskus jt. teadust aval	1.2 HTM RE	4 298	5 298	7 298	57 718	59 958	60 228
	1.2 HTM ELSF		5 000	10 000	10 000	5 000	5 000
	1.2 HTM Lisa						
	1.2 MKM RE						
	1.2 MKM ELSF						
	1.2 Teised RE						
	sh. üldhariduspoliitika raames						
	1.2 HTM üldh RE	298	298	298	298	298	298
Soodustatakse üliõpilaste kaasamist teadusprojektidesse (nt. teadusprojekti edukuse üheks kriteeriumiks on üliõpilaste kaasatus). Toetatakse üliõpilaste uurimistööde sidumist ettevõtete vajadustega (nt. bakalaauruse- ja magistratöö materjali kogumine ettev	1.3 HTM RE						
	1.3 HTM ELSF						
	1.3 MKM RE						
	1.3 MKM ELSF						
	1.3 Teised RE						
	Sh. ettevõtluspoliitika raames						
	1.3 MKM ettev ELSF						
Vastavalt kõrgharidusstrateegias sätestatule laiendatakse 2013. aastaks doktoriõpet 300 lõpetajani aastas (selleks suurendatakse järkjärgult doktoriõppe RKT-d; luuakse võimalused välisdoktorantide Eestisse tulekuks; toetatakse Eesti doktorantide õpet väl	1.4 HTM RE	193 500	210 500	230 500	232 500	236 500	236 500
	1.4 HTM ELSF	23 000	63 000	86 750	99 000	106 000	106 000
	1.4 HTM Lisa						
	1.4 MKM RE						
	1.4 MKM ELSF						
	1.4 Teised RE						
	Sh. kõrgharidusstrateegia raames						
	1.4 HTM kõrgh RE	193 500	210 500	230 500	232 500	236 500	236 500
	1.4 HTM kõrgh ELSF	0	0	0	0	0	0
Korraldatakse spetsialistide, õppejõudude, teadlaste ja inseneride karjäärimudelit nii, et see pakuks piisavalt arenguvõimalusi ja motiveeriks noori neid ameteid valima (sh. riiklikud teaduspreemiad). Tagatakse avalikus teenistuses teaduskraadide väärtust	1.5 HTM RE	11 310	10 110	10 110	10 110	10 110	10 110
	1.5 HTM ELSF						
	1.5 MKM RE						
	1.5 MKM ELSF						
	1.5 Teised RE						
Määratletakse järeldoktori staatus kui Eesti teadusgrupi juurde loodav, reeglina välismaalt tuleva noore teadlase jaoks ette nähtav ajutine töökoht. Suurendatakse järeldoktorite arvu ja luuakse atraktiivsed tingimused nende kohtade täitmiseks	1.6 HTM RE	8 800	9 680	9 680	9 680	9 680	9 680
	1.6 HTM ELSF	3 000	18 600	31 200	40 920	40 000	40 000
	1.6 MKM RE						
	1.6 MKM ELSF						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
akadeemilise ühingu nendele kohade loomiseks.	1.6 Teised RE						
Toetatakse ülikoolide ja teiste teadusasutuste tegevust välisriikide ja välismaal töötavate Eesti teadlaste Eestisse toomisega (sh. töötatakse välja ja käivitatakse repatrierumisskeem; kogutakse infot välismaal töötavate Eesti teadlaste kohta ja luuakse	1.7 HTM RE 1.7 HTM ELSF 1.7 MKM RE 1.7 MKM ELSF 1.7 Teised RE	11 000	22 250	41 250	57 000	41 500	31 500
Luuakse tingimused tippteadlaste ja tippõppejõudude alaliste ametikohtade (tenure) loomiseks.	1.8 HTM RE 1.8 HTM ELSF 1.8 MKM RE 1.8 MKM ELSF 1.8 Teised RE			7 000	13 000	25 000	25 000
Soodustatakse teadlaste rahvusvahelist mobiilsust (sh. 7RP mobiilsusskeemidele vastava programmi loomine) ning vaba liikumist akadeemilise sfääri, avaliku sektori ja erasektori vahel nii, et see ei katkestaks akadeemilist karjääri.	1.9 HTM RE 1.9 HTM ELSF 1.9 MKM RE 1.9 MKM ELSF 1.9 Teised RE		4 400	10 000 6 000	15 000 6 000	18 000 6 000	18 000 6 000
Muudetakse hea tavana kõigil erialadel Eestis riigi poolt rahastatavate suuremahuliste T&A projektide, sh teaduse sihtfinantseerimise teemade retsenseerimine rahvusvaheliseks, kusjuures hinnanguid antakse võrdluses vastava ala maailmatasemega ja hinnangut	2.1 HTM RE 2.1 HTM ELSF 2.1 MKM RE 2.1 MKM ELSF 2.1 Teised RE	1 000		6 000	7 000	8 000	8 000
Teaduse evalveerimissüsteem kujundatakse selliseks, et evalveerimishindeid oleks tulevikus võimalik aluseks võtta rahastamisotsustele. Doktoritippkavade ja nendele vastavate teadussuundade evalveerimisel peetakse silmas nende omavahelisi seoseid.	2.2 HTM RE 2.2 HTM ELSF 2.2 MKM RE 2.2 MKM ELSF 2.2 Teised RE			6 000			
Suurendatakse teadusgruppide rahastamistaseme sõltuvust nende teadustasemest, tagades kõrge rahvusvahelise tasemega teadusgruppide eelisrahastamise.	2.3 HTM RE 2.3 HTM ELSF 2.3 HTM Lisa 2.3 MKM RE 2.3 MKM ELSF 2.3 Teised RE			30 000	33 000	36 000	36 000
Edendatakse maailmatasemel teadusuuringuid läbi teaduse tippkeskuste programmi (sh. uuring jooksva programmi tegevuse kohta; tippkeskuste programmi uue perioodi tingimuste väljatöötamine ning selle järgi uue perioodi käivitamine).	2.4 HTM RE 2.4 HTM ELSF 2.4 HTM Lisa 2.4 MKM RE 2.4 MKM ELSF 2.4 Teised RE	26 800 34 200	100 000	100 000	100 000	140 000	140 000
Rahastatakse TA&I vastavate instrumentide kaudu (st grant-, baas- ja sihtfinantseerimine, teadus- ja arendusasutuste infrastruktuuri kulud, ETF-i ülalpidamiskulud). Vajadusel korrastatakse nimetatud instrumente, et oleks tagatud eri instrumentide kohane	2.5 HTM RE 2.5 HTM ELSF 2.5 HTM Lisa 2.5 MKM RE 2.5 MKM ELSF	826 742	821 620	1 002 575	1 214 120	1 437 270	1 676 979

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
..	2.5 Teised RE						
T&A projektide hindamisel arvestatakse rakendatavust ühe kriteeriumina ning projekti interdistsiplinaarsust eelistatava faktorina. Võetakse arvesse projekti panust TA&I populariseerimisse, seoseid doktoriõppega ning jätkusuutlikkust.	2.6 HTM RE 2.6 HTM ELSF 2.6 MKM RE 2.6 MKM ELSF 2.6 Teised RE						
Täiustatakse riigiasutuste poolt tellitavate uuringute kvaliteedi hindamise süsteemi ja tagatakse sõltumatu teaduslik ekspertiis nende kvaliteedi hindamiseks.	2.7 HTM RE 2.7 HTM ELSF 2.7 MKM RE 2.7 MKM ELSF 2.7 Teised RE	100	200	400	500	500	500
Toetatakse T&A asutuste ja ettevõtete osalemist rahvusvahelistes koostöövõrgustikes. Toetatakse Eesti teadlaste, teadusasutuste ja ettevõtete osalemist EL teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides (sh. 6RP ja 7RP kaasfinantseerimine, rahvusvaheli	2.8 HTM RE 2.8 HTM ELSF 2.8 HTM Lisa 2.8 MKM RE 2.8 MKM ELSF 2.8 MKM Lisa 2.8 Teised RE	13 390	13 500 5 000	16 340 5 000	16 690 5 000	17 100 5 000	17 220 5 000
Määratletakse täpsemalt baasfinantseerimise funktsioon ja järk-järgult suurendatakse selle osakaalu riiklikus T&A finantseerimises.	2.9 HTM RE 2.9 HTM ELSF 2.9 HTM Lisa 2.9 MKM RE 2.9 MKM ELSF 2.9 Teised RE				50 000	50 000	50 000
Soodustatakse teadusasutuste poolt välisprojektide ja -lepingute täitmist, pakkudes kaasfinantseerimist ja toetust osalemisega seotud kulude katteks (nt. taotluse kirjutamise toetamine).	2.10 HTM RE 2.10 HTM ELSF 2.10 MKM RE 2.10 MKM ELSF 2.10 Teised RE	1 000	2 000	2 000	3 000	3 000	3 000
Osaletakse riikidevahelistes teadusorganisatsioonide koordineeritavates ühisprogrammides ja infrastruktuuri ühisprojektides ning rahvusvahelistes võrdlusuuringutes. Kasutatakse ära riikidevaheliste teadusorganisatsioonide (CERN, EMBO, ESA, jne) pakutavad	2.11 HTM RE 2.11 HTM ELSF 2.11 MKM RE 2.11 MKM ELSF 2.11 MKM Lisa 2.11 Teised RE	13 650	26 077	14 980	17 380	21 260	24 710
Võetakse kasutusele EL soovitusi arvestav teadusklassifikaator.	2.12 HTM RE 2.12 HTM ELSF 2.12 MKM RE 2.12 MKM ELSF 2.12 Teised RE			18 800	18 800	18 800	18 800
Tagatakse teadusraamatukogude varustatus kõikide	2.13 HTM RE	62 800	59 800	68 000	73 200	83 500	103 500

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
teadusharude tähtsamate andmebaasidega (sh. teadus- ja arhiiviraamatukogudele ajakirjade ning andmebaaside ühis- ja individuaalhangete toetamine).	2.13 HTM ELSF						
	2.13 MKM RE						
	2.13 MKM ELSF						
	2.13 Teised RE						
Kaasajastatakse T&A infrastruktuur vastavalt dokumentidele „Teadus- ja arendustegevuse infrastruktuuri arendamise programmile” ja „Akadeemilist kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri kaasajastamise strateegilistele alused” (sh. TAA	2.14 HTM RE	7 113		16 000	22 000	310 000	610 000
	2.14 HTM ELSF	152 490	579 614	690 294	844 301	723 595	380 612
	2.14 HTM Lisa						
	2.14 MKM RE	53 671	85 478				
	2.14 MKM ELSF	73 692					
2.14 Teised RE							
Tugevdatakse koostööd ja spetsialiseerumist ülikoolide ja teiste teadusasutuste vahel. Tagatakse suuremahulise infrastruktuuri ühiskasutus.	2.15 HTM RE	3 000		5 000	6 000	7 000	7 000
	2.15 HTM ELSF						
	2.15 MKM RE						
	2.15 MKM ELSF						
2.15 Teised RE							
Arendatakse välja üle-eestiline tuumiklaborite (infrastruktuuri ühiskasutuse) võrk, pidades silmas eeskätt Läänemere regiooni vajadusi, rajatakse baaslaborid (sertifitseeritud laborid) ja suurendatakse nende võimekust tööstusettevõtetele teenuste osutamisel	2.16 HTM RE						
	2.16 HTM ELSF	5 000	5 000	30 000	30 000	30 000	30 000
	2.16 MKM RE						
	2.16 MKM ELSF						
2.16 Teised RE							
Luuakse Eesti teadlastele võimalused efektiivselt kasutada üle-euroopalisi teaduskomplekse. Integreeritakse riikidevahelistesse teadusorganisatsioonide ja infrastruktuuriobjektide töösesse. Tagatakse rahvusvaheliste TA&I hajusinfrastruktuuride (andmeside, a	2.17 HTM RE						
	2.17 HTM ELSF		10 000	10 000	20 000	20 000	30 000
	2.17 MKM RE						
	2.17 MKM ELSF						
2.17 Teised RE							
Tagatakse T&A asutuste, sh teadusraamatukogude, teaduslike, kultuuriväärtuslike ja andme-kogude täiendamine ja säilitamiseks vajalikud tingimused	2.18 HTM RE	16 000	15 000	16 000	17 000	18 000	19 000
	2.18 HTM ELSF						
	2.18 MKM RE						
	2.18 MKM ELSF						
2.18 Teised RE							
Suurendatakse Tallinna ja Tartu linnavalitsuste teadlikkust ja tugevdatakse koostööd nende linnade TA&I infrastruktuuri toetamisel ja teadmiste rakendamisel.	2.19 HTM RE						
	2.19 HTM ELSF						
	2.19 MKM RE						
	2.19 MKM ELSF						
2.19 Teised RE							
Era- ja avaliku sektori koostöös arendatakse pooltööstuslikes mahtudes katse- ja testimistöödeks vajalikku infrastruktuuri, eelistatult teadus- ja tehnoloogiaparkides.	2.20 HTM RE						
	2.20 HTM ELSF						
	2.20 MKM RE		70 000		140 000		
	2.20 MKM ELSF						
	2.20 MKM Lisa						
2.20 Teised RE							
Jätkatakse ja suurendatakse uute konkurentsivõimeliste tehnoloogiate, toodete, teenuste	3.1 HTM RE						
	3.1 HTM ELSF						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
ja protsesside arendamisele suunatud projektide toetamist. Sealjuures arvestatakse eelistena ekspordile suunatust ning keskkonnasäästlikkust. Paljude traditsiooniliste	3.1 MKM RE	8 260					
	3.1 MKM ELSF	72 943	84 000	169 000	240 000	280 000	282 000
	3.1 Teised RE						
	3.1 MKM Lisa						
Toetatakse strateegiliseks innovatsioonijuhtimiseks ja arendustegevuste läbiviimiseks vajaliku teadlikkuse ja kompetentsuse kasvu ettevõtetes, sh arendustöötajate (teaduriid-insenerid, disainerid, turundusjuhid, arendusprojektide juhid) värbamise toetamist	3.2 HTM RE						
	3.2 HTM ELSF						
	3.2 MKM RE						
	3.2 MKM ELSF	4 000	52 500	84 000	102 000	82 000	56 000
	3.2 Teised RE						
	Sh. ettevõtluspoliitika raames						
	3.2 MKM ettev ELSF	2 000	28 500	35 000	35 000	35 000	35 000
Toetatakse Eestist ja mujalt maailmast pärit tehnoloogiate ettevõtlusse rakendamist, sh. sobivate lahenduste otsinguid, vahendamist, eeluuringuid ja juurutamist (sh. tehnoloogia siirde uuringud, laenu- ja garantiiskeemid ning tehnoloogia siirde võrgustikus	3.3 HTM RE						
	3.3 HTM ELSF						
	3.3 MKM RE						
	3.3 MKM ELSF		100 000	200 000	250 000	130 000	
	3.3 Teised RE						
	Sh. ettevõtluspoliitika raames						
	3.3 MKM ettev ELSF	0	100 000	200 000	250 000	130 000	0
	3.3 MKM ettev RE	0	0	0	0	0	0
Toetatakse ettevõtete ühistegevust ning majandusklastrite kujunemist (sh klastri vajadustest lähtuvat koolitust ja nõustamist, juurdepääsu tehnoloogilisele teabele ning ühiste tehnoloogiaarendus- või –kasutusprojektide algatamist, klastri ühisturundust, t	3.4 HTM RE						
	3.4 HTM ELSF						
	3.4 MKM RE						
	3.4 MKM ELSF	4 449	22 000	30 000	35 000	16 000	19 000
	3.4 Teised RE						
	Sh. ettevõtluspoliitika raames						
	3.4 MKM ettev ELSF	4 449	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Arendatakse teadus- ja tehnoloogiaparkide ning inkubaatoreid, mille juures keskendutakse ettevõtetele pakutavate teenuste ja toetuste valiku laiendamisele, töötajate kvalifikatsiooni tõstmisele ning infrastruktuuri arendamisele. Soodustatakse koostööd rahvu	3.5 HTM RE						
	3.5 HTM ELSF						
	3.5 MKM RE	2 632	20 600				
	3.5 MKM ELSF	21 929	7 000	14 000	12 500	14 625	14 625
	3.5 Teised RE						
Korraldatakse äriideede konkursse, mille rahaliste auhindadega kaasneb aktiivne mentorlus ning investori- ja/või partnerotsing, kindlustades sel moel auhinnatud äriidee realiseerumise jätkusuutliku ettevõttena.	3.6 HTM RE						
	3.6 HTM ELSF						
	3.6 MKM RE						
	3.6 MKM ELSF	2 638	3 605	3 612	3 612	2 031	177
	3.6 Teised RE						
Teostatakse varajase faasi omakapitaliinvesteeringuid alg- ja arengufaasis olevate teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete kapitalipuuduse leevendamiseks (sh. Arengufondi käivitamine).	3.7 HTM RE						
	3.7 HTM ELSF						
	3.7 MKM RE						
	3.7 MKM ELSF						

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
	3.7 Teised RE						
Jätkatakse tehnoloogiastiirdeüksuste väljaarendamist üli- ja kõrgkoolides ning ettevõtlust soosivate ja teadustulemuste kommersialiseerimist toetavate hoiakute, oskuste ja praktikate kujundamist üli- ja kõrgkoolide liikmeskonna hulgas (SPINNO+ programm).	3.8 HTM RE 3.8 HTM ELSF 3.8 MKM RE 3.8 MKM ELSF 3.8 Teised RE	4 135 12 404	19 223	25 776	27 000	30 000	38 000
Käivitatakse uusi tehnoloogia arenduskeskuseid ja toetatakse olemasolevate tehnoloogia arenduskeskuste tegevust pikaajaliste ning turule orienteeritud koostööprojektide algatamisel ja läbiviimisel ettevõtete ja T&A asutuste koostöös.	3.9 HTM RE 3.9 HTM ELSF 3.9 MKM RE 3.9 MKM ELSF 3.9 Teised RE	21 757	107 500	140 000	132 500	143 000	150 000
Töötatakse välja ning rakendatakse intellektuaalomandi kaitsmisaktiivsuse kasvule suunatud meetmeid, sh tõstetakse ühiskonna teadlikkust ja teadmisi intellektuaalomandist ning väärtustatakse intellektuaalomandi kaitset riiklike TA&I toetusprogrammide ting	4.1 HTM RE 4.1 HTM ELSF 4.1 MKM RE 4.1 MKM ELSF 4.1 Teised RE Sh. ettevõtluspoliitika raames 4.1 MKM ettev ELSF	495 495	0	0	0	0	0
Analüüsitakse maksusoodustuste mõju ja teiste maade praktikad teaduse ja innovatsiooni arendamisel.	4.2 HTM RE 4.2 HTM ELSF 4.2 MKM RE 4.2 MKM ELSF 4.2 Teised RE 4.2 Teised ELSF sh. Riigikantselei ELSF	150	81		1 350		1 500
Stimuleeritakse nõudluse kasvu uute tehnoloogiate järele (nt transport, energia, keskkond, tervishoid, haridus ja side). Funktsionaalsed nõuded määratakse avaliku sektori riigihangetes kindlaks viisil, mis jätab äriühingutele võimalikult laia valiku innov	4.3 HTM RE 4.3 HTM ELSF 4.3 MKM RE 4.3 MKM ELSF 4.3 Teised RE						
Käivitatakse riiklik tuleviku- ja tehnoloogiaseire ning sektoraalsed/klastripõhised uuringud, et määratleda Eesti pikaajalised arenguvisionid, perspektiivsed (niši)valdkonnad ja sektorid ning toetada strateegilise mõtlemise arengut nii era- kui avalikus	4.4 HTM RE 4.4 HTM ELSF 4.4 MKM RE 4.4 MKM ELSF 4.4 Teised RE	3 000 20 000	3 000 20 000	3 000 20 000	5 000 20 000	5 000	5 000
Kujundatakse välja innovatsiooni toetavad hoiakud riigi tasandil. Tõstetakse Eesti elanike innovatsiooniteadlikkust ning väärtustatakse innovaatilist ettevõtlust.	4.5 HTM RE 4.5 HTM ELSF 4.5 MKM RE 4.5 MKM ELSF 4.5 Teised RE Sh. ettevõtluspoliitika raames 4.5 MKM ettev ELSF	2 733 17 598	22 395	25 500	24 550	24 100	29 650
Levitatakse head tava, mille kohaselt avaliku sektori	4.6 HTM RE	17 598	22 395	25 500	24 550	24 100	29 650

Tegevus	Finantseerimise allikas	Eelarve (tuh. krooni)					
		2 008	2 009	2 010	2011	2012	2013
poolt tellitavate uuringutega kaasneb tulemuste tutvustamine ning laiapõhjalise diskussiooni käivitamine. Töötatakse välja abinõude süsteem, mis motiveerib teadlasi oma töö tulemusi avalikkusele arusaa	4.6 HTM ELSF						
	4.6 MKM RE						
	4.6 MKM ELSF						
	4.6 Teised RE						
Tõstetakse administratiivset suutlikkust ning arendatakse välja ja juurutatakse meetmete tulemuslikkuse hindamise süsteem (innovatsiooni- ja hariduspoliitika uuringute programm).	4.7 HTM RE						
	4.7 HTM ELSF	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
	4.7 MKM RE	2 000					
	4.7 MKM ELSF						
	4.7 MKM Lisa		2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
4.7 Teised RE							
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonialast koostööd koordineerivad ministeeriumite teadusega tegelevad üksused koos TAN-i bürooga.	4.8 HTM RE						
	4.8 HTM ELSF						
	4.8 MKM RE						
	4.8 MKM ELSF						
4.8 Teised RE							
Ministeeriumite oma valitsemisala eesmärkidele suunatud T&A tegevus	4.9 HTM RE						
	4.9 HTM ELSF						
	4.9 MKM RE	1 688	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700
	4.9 MKM ELSF	1 420	2 000	2 500			
	4.9 Teised RE	102 737	85 150	67 205	66 620	66 620	27 960
	4.9 Teised ELSF	19 551	30 598	500	500	500	500
	4.9 Teised Lisa		20 350	23 500	26 700	27 600	27 600
	sh.						
	PÕM RE	28 985	15 230	15 230	15 230	15 230	15 230
	PÕM lisa		20 350	23 500	26 700	27 600	27 600
KUM RE	2 362	1 898	1 989	1 989	1 989		
SOM RE	34 275	32 207	13 315	12 730	12 730	12 730	
SOM ELSF	19 551	30 598	500	500	500	500	
RM RE	307	307	307	307	307		
JUM RE	762	760	760	760	760		
KAM RE	27 114	25 144	25 144	25 144	25 144		
VM RE	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000		
KEM RE	5 383	6 030	6 886	6 886	6 886		
SIM RE	500	500	500	500	500		
Riigikantselei RE	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000		
Riigikogu RE	50	75	75	75	75		